Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси ◆ TOŞKENT HAQIQATI

1928 йил 11 декабрда асос солинган • 1995 йил 1 июль, шанба • № 52 (10.728) • Эркин нархда сотилади

МУҲИМ ҚЎЛЛАНМА

29 июнь куни Тошкентда республикамиздаги йирик иқтисодчи олимлар, давлат бошқаруви органлари вакиллари, иқтисодий мавзуда қалам тебратувчи журналистлар иштирокида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» номли китобига бағишланган давра суҳбати бўлиб ўтди.

Суҳбат иштирокчилари Президент китобида белгилаб берилган иқтисодий, сиёсий ва ижтимоий соҳалардаги устивор йўналишлар хусусида фикр алмашдилар.

Давра қатнашчилари бир овоздан мазкур китобни мустақил Ўзбекистон иқтисодиёти тарихидаги ўзгаришларга чуқур шарҳ берувчи мукаммал асар ҳамда зарур қўлланма, дея баҳоладилар. Зеро, унда мамлакатимизда кейинги йилларда рўй бераётган чуқур иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ўзгаришларнинг назарий ҳамда амалий асослари кенг таҳлил этилган, иқтисодий ислоҳотларнинг иккинчи босқичида амалга оширилиши лозим бўлган вазифалар аниқ кўрсатиб берилгандир.

Давра суҳбати иштирокчилари китобнинг яна бир муҳим хусусияти — унда кишилар онгидаги маънавий ўзгариш, янгиланишга алоҳида эътибор берилганига қаратди. Дарҳақиқат, китобда таъкидланганидек, халқнинг маънавий-руҳий тикланиши иқтисодий ислоҳотларнинг негизини ташкил этади.

Суҳбат чоғида китобнинг иқтисодий ислоҳотлар биринчи босқичининг якунлари ва сабоқларига бағишланган қисми ҳақида фикр юритилар экан, бу борада эришилган ютуқлар эътироф этилиб, ҳал этилмаган муаммоларни бартараф қилишга оид мулоҳазалар ҳамда таклифлар билдирилди. Иқтисодий ислоҳотлар иккинчи босқичининг устивор йўналишлари — хусусийлаштириш жараёнини чуқурлаштириш ва рақобатчилик муҳитини шакллантириш, макроиқтисодиётни барқарорлаштириш, миллий валюта қадрини ошириш ҳамда чуқур таркибий ўзгаришларга эришиш учун қандай вазифаларни амалга ошириш кераклиги ҳақида фикр алмашилди.

Республика вазирликлари ва идоралари вакиллари ҳамда таниқли олимлар журналистларнинг ислоҳотларни амалга ошириш жараёнидаги тўсиқларни бартараф этиш, тадбиркорликни ривожлантириш, аҳолининг кам таъминланган қисмини ижтимоий ҳимоя қилишга доир кўплаб саволларига атрофлича жавоб қайтардилар.

Давра суҳбатида Ўзбекистон Президентининг Давлат маслаҳатчилари А. Азизхўжаев, Х. Жўраев, Президентнинг Матбуот котиби Мурод Муҳаммад Дўст иштирок этди.

(ЎзА).

СЎМ БИР ЁШГА ТЎЛДИ

Яна икки ойдан сўнг мамлакатимиз мустақиллигининг тўрт йиллигини нишонлаймиз. Шу кунларда эса истиқлолнинг муқаддас белгиси, Байроқ, Туғро, Конституция, Мадҳия каби давлат ва халқ рамзларидан бири миллий валютамиз — сўмнинг муомалага киритилганига бир йил тўлди.

1994 йилнинг 1 июлидан 1995 йил 1 июлига қадар — тарихнинг асрлар билан ўлчанувчи залворли одимлари олдида кўз очиб юмгунчалик қисқа муддат ичида сўм, ишонч билан айтиш мумкинки, ўзининг дастлабки имкониятларини дадил намоён эта олди.

Атиги бир йил илгари — Президентимизнинг Ўзбекистон Республикасининг миллий валютасини муомалага киритиш тўғрисидаги фармони эълон қилинишидан сал аввал мамлакатимизда пул сиёсати борасидаги аҳвол қандай эди? Айтиш керакки, 1994 йилнинг биринчи ярми мобайнида, яъни мамлакатда оралиқ тўлов воситаси сифатида «сўм-купон» муомалада бўлган пайтда пул қадрсизланишининг ўртача ойлик ўсиш суръатлари анча юқори даражада эди. Миллий валюта муомалага киритилган дастлабки ойларда ҳам бундай салбий ҳолат сақланиб турди. Ҳар тугул кўрилган чора-тадбирлар натижасида инфляция даражасини секин-аста камайтириб боришга эришилди. Бугунги кунда республикада инфляцияни пасайтиришнинг асоси яратилди. Ўзбекистон ҳукуматининг бу соҳадаги оқилона фаолияти ва умуман, амалга ошираётган қаттиқ пул-кредит сиёсати Халқаро валюта фонди, Жаҳон банки сингари нуфузли халқаро молия ташкилотлари томонидан ҳам маъқулланмоқда.

Тўғри, дастлабки ойларда нархларни эркинлаштириш жараёни, бундан ташқари, жойларда пулнинг ўз вақтида банкка қайтиб тушиши устидан назоратнинг кучайтирилмагани миллий валютамиз қадрига бироз таъсир қилган эди. Хусусан, сўм муомалага киритилганидан бир ярим ой ўтгач, баъзи бир вилоятларда берилган ҳар 100 сўмнинг 90 сўмдан кўпроғи «чўкиб» қолди. Бу эса нақд пулнинг тез айланишига халал бера бошлади, иш ҳақи тўлаш билан боғлиқ муаммоларни ҳам келтириб чиқарди. Президент раҳбарлигида республика ҳукумати бу муаммоларни ҳал этиш чора-тадбирларини кўрди. Бошқача айтганда, ҳукумат юксак самарали йўлни тутди: янги корхоналар очиш, тадбиркорларнинг фаолиятини ривожлантириш, ички бозорни истеъмол моллари билан тўлдириш, хорижий инвестицияни жалб этишни рағбатлантириб, маъмурий-бошқарув ходимларини сақлаб туриш учун қилинадиган харажатларни кескин камайтириш, шунингдек, хусусий ташаббусни кенгайтириш орқали пулнинг айланишини бирмунча тезлаштириш йўлидан борди. Бу чора-тадбирларнинг ижобий натижалари ҳозирда аҳоли дастурхонининг турли ноз-неъматлар билан бойиб бораётгани, ички бозорда товарларнинг кўпайиши туфайли нарх ўсиши нисбатан тўхтагани ва ҳатто, баъзи ҳолларда маҳсулотлар нархи арзонлаша бошлаганида яққол кўриняпти.

Аҳолининг кам даромадли қисмини ижтимоий муҳофаза қилиш жабҳасида ҳам бир қанча ибратли ишлар қилинди. Жумладан, савдо дўконларида бир неча турдаги озиқ-овқат ва кундалик эҳтиёж молларининг чегараланган нархларда сотилишини таъминлаб турилишининг ўзиёқ халқимизнинг ўтиш давридаги қийинчиликларини анча-мунча енгиллаштирди. Кечаги кунда махсус талонлар билан сотилган ана шу маҳсулотларнинг ҳозир дўконларимизда бемалол тургани, қолаверса, бозорларимизда бошланган арзончилик ҳам сўмимизнинг бугунги мавқеидан дарак бериб турибди.

Муҳими, аввалбошданоқ Ўзбекистон Республикаси ўз миллий пулини эркин айирбошланадиган валюталар қаторига қўшишни мақсад қилиб қўйди. Шу маънода, миллий пулимиз муомалага кирган кундан бир ой муддат ўтиб, яъни 1994 йил 1 августидан сўмнинг чекланган конвертация жараёни жорий этилгани бу борадаги дастлабки муваффақиятли қадам бўлди. Ана шу муддатдан бошлаб Республика Марказий банки ихтисослаштирилган айирбошлаш пунктларида қўллаш учун нақд чет эл валютасининг тижорат қийматини белгилай бошлади.

Республика Олий Мажлисининг илк сессиясида юртбошимиз мамлакатда ўтказилаётган иқтисодий-ижтимоий янгиланишлардан кўзланган мақсад — сўмимизни мустаҳкамлаш, уни жаҳоннинг кучли валюталари билан эркин алмашувига босқичма-босқич эришишдан иборат эканини яна бир карра таъкидлади. Яқинда «Ўзбекистон» нашриёти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» номли янги китобини чоп этди. Иқтисодий ислоҳотларнинг биринчи босқичи якунлари теран таҳлил этилган ва мамлакатни иқтисодий ривожлантириш борасида олдимизда турган асосий вазифалар баён қилинган ушбу қўлланмада миллий валютани мустаҳкамлаш — республикамизда кечаётган ислоҳотларнинг иккинчи босқичида амалга оширилиши керак бўлган асосий вазифа ҳамда устивор йўналишлардан бири экани қайд этилган. Китобда ёзилишича: «Қачон миллий валюта кучли ва обрўли бўлса, иқтисодиёт ўшандагина мустаҳкам бўлади. Унинг конвертациясига, қатъий валюталарга эркин суратда алмаштирилишига бутун чоралар билан эришмоқ лозим. Бунга эса пулнинг қадрсизланишига қарши таъсирчан чораларни амалга ошириш, ўзимизда истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳамда ички бозорни шундай моллар билан тўлдириш, корхоналарнинг четга мол чиқаришини кенгайтириш ҳисобига валюта захираларини мустаҳкамлаш йўли билан эришилади».

Ҳозирги пайтда мамлакатимизда кўплаб кичик ва қўшма корхоналар, акциядорлик жамиятлари, бошқа бир қанча янги тузилмалар фаолият кўрсатаётгани, улар ишлаб чиқарган маҳсулот сифати тобора яхшиланиб, миқдори ҳам ортаётгани, бир сўз билан айтганда, ички бозор жаҳон андозаларига тенглаша оладиган ўзимизнинг рақобатбардош товарларимиз билан тўлиб бораётгани ва ана шу маҳсулотларнинг корхоналар томонидан хорижга ҳам дадил чиқарила бошлангани сингари иқтисодиётимиздаги ижобий ўзгаришлар сўмни эркин алмаштирилиши борасида республикада дастлабки ва мустаҳкам пойдевор қўйилганидан далолатдир.

Куни кеча эса Президентнинг «Ўзбекистон Республикаси миллий валютасининг ички эркин алмаштирилишини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармони матбуотда эълон қилинди. Бу фармон сўмимизни мустаҳкамлаш, унинг исталган миқдорда ички эркин алмаштирилишини таъминлаш, республикамизга чет эл инвестицияларини жалб қилиш ва истеъмол бозорини тўлдириш учун зарур шарт-шароитлар яратишда бундан кейин амалга ошириладиган бир қанча чора-тадбирларни кўзда тутади. Ишончимиз комилки, ана шундай нуфузли ҳужжатлар асосидаги саъй-ҳаракатлар билан бошланган Миллий валютамиз фаолиятининг иккинчи йили ҳам хайрли келади. Сўмимиз мавқеи бундан-да барқарору миллий валютамизга ишонч эса янада мустаҳкам бўлади.

Ғулом МИРЗО
(ЎзА).

ВИЛОЯТ ҲАЁТИ: воқеалар, хабарлар, янгиликлар

ЯНГИЙЎЛЛИК ҒАЛЛАКОРЛАР МАРРАДА

Янгийўлдан хушхабар олдик. Туман деҳқонлари ўрим-йиғим ишларини уюшқоқлик билан ташкил этиб, давлатга ғалла сотиш режасини ошириб бажардилар. 4995 гектар майдондан ҳозиргача 8160 тоннадан зиёд дон топширилди.

Бу ютуққа туманда биринчилардан бўлиб ўз режасини адо этган Н. Ниёзов, А. Ортиқов номли, «Ниёзбош», «Тинчлик» ва бошқа хўжаликлар муносиб улуш қўшдилар.

Хўжаликларда ғалла ўрим-йиғими давом этмоқда. Янгийўлликлар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, ялпи ғалла ҳосилини 11560 тоннага етказишга аҳд қилдилар.

А. РИҲСИБОЕВ.

ЎРТАЧИРЧИҚ туманидаги «Қорасув» жамоа хўжалиги деҳқонлари бу йил 500 гектардан ортиқ майдонда мўл дон ҳосили етиштириб, айни кунларда ўрим-йиғим ишларини юксак суръатлар билан олиб бормоқдалар. Миришкорлар ҳар гектар ердан 40 центнердан ғалла ўриб-янчишни мақсад қилиб қўйганлар. Суратда: хўжалик раҳбари Турғун Орипов (ўнгдан иккинчи) ва ҳисобчи Р. Алматов мусобақа ғолиблари — комбайнчилар Ф. Галиев ва О. Жонзоқовларни меҳнат зафари билан қутламоқдалар.

А. МАЛЬЦЕВ олган сурат.

Қўшимча яна 295 тонна ғалла етказиб берилади

ЧИНОЗ туманидаги «Дўстлик» жамоа хўжалиги ғаллакорлари ҳам ғалаба манзилига етиб келдилар. Давлат омборларига режадаги 431 тонна ўрнига 473 тонна сара дон етказиб берилди.

Туман бўйича биринчи ўн кунлик мусобақаси якунлари бўйича иккинчи ўринни эгаллаб, пул мукофотини қўлга киритган хўжалик миришкорлари ялпи ҳосилни 903 тоннага етказиш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар. Меҳнат мусобақасида ҳозиргача 300 тоннагача ғалла ўриб берган комбайнчилар Алик Аббасов ва Олим Ориповлар, кунда 7-8 гектардан кўпроқ майдондаги ғаллани ўриб бераётган Ўрозали Мамбетов ва Ҳамза Нолтоевлар пешқадамлик қилмоқдалар.

Хўжаликда ғалла ўрими юқори суръатлар билан давом этмоқда. Ғаллакорлар режага қўшимча дон топширмоқдалар.

Н. ҲИКМАТУЛЛАЕВ.

ФАХРИЙЛАР КЕНГАШДИЛАР

Бўкада пойтахт вилояти фахрийлар ташкилотларининг «Дўстлик» деҳқон хўжалиги фаолиятига бағишланган семинар-кенгаши бўлиб ўтди.

Бу хўжаликда кўплаб уруш ва меҳнат фахрийлари истиқомат қилишади. Хўжалик раҳбари Шариф хожи Валиев семинар-кенгаш иштирокчиларига — шаҳар ва туман ҳокимларининг биринчи муовинлари, уруш ва меҳнат фахрийлари кенгашлари раисларига хўжаликнинг ишлари ҳақида батафсил гапириб берди.

Дарҳақиқат, бу ерда ўрганса арзийдиган тажрибалар бор. Фахрийлар жамоаси ҳузурида чорвачилик фермаси, қурилиш бригадаси фойда кўриб ишламоқда. Бригада аъзолари қишлоқда яшовчилар учун шартнома асосида уй-жойлар қуриб бермоқдалар. Бундан ташқари 80 гектар ер улар ихтиёрига бериб қўйилган. Бу майдонга экилган ғалладан бу йил юқори ҳосил йиғиштириб олинди.

Айтиш мумкинки, «Дўстлик» мустаҳкам оёққа туриб олган хўжалик. Шунинг учун ҳам у меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга, кам таъминланган кўп болали оилаларга доимий равишда беғараз ёрдам бериб туради. Тошкент вилояти ҳокимининг биринчи муовини Тўлқин Мирёқубов, республика уруш ва меҳнат фахрийлари Кенгашининг раиси Бектош Раҳимов семинар-кенгашда сўзлаган нутқларида алоҳида таъкидлаганларидек, энг муҳими бу ерда кекса ёшдаги меҳнатга лаёқатли кишиларга ҳам ўзларига муносиб касб билан шуғулланиш имконияти яратиб берилган. Унинг фаолиятидан ўрнак олса, тажрибаларини кенг оммалаштирса арзийди.

Ф. УСМОНОВА.

ЎРТАЧА МАОШ УЧ МИНГ СЎМ

«ЛАЗЗАТ» қандолат ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамияти Янгийўл шаҳридаги йирик корхоналардан бири ҳисобланади. Корхонада 5та ишлаб чиқариш цехи мавжуд бўлиб, айни пайтда мингдан зиёд ишчи ва хизматчилар меҳнат қилаяптилар. Қандолатчилар бозор иқтисодиёти шароитида ички имкониятлардан унумли фойдаланиб, маҳсулотлар турини кўпайтириш, сифатини яхшилашга эришмоқдалар. Шу йилнинг ўзида маҳсулотлар қаторига «Семург», «Совғача», «Ҳикоят», «Ширин» сингари қандолатлар қўшилди. Даромадга қараб буромад деганларидек ишчи-хизматчиларнинг ойлик иш ҳақи бошқа корхоналардагига қараганда анча дуруст бўлаётир. Ҳар бир ишчининг ўртача иш ҳақи қарийб 3 минг сўмни ташкил этаяпти.

Н. ТЎЛАГАНОВА.

ЁДГОРЛИК ОЧИЛДИ

Яқинда Келес даҳасидаги 35-мактабда тумандошимиз — ички ишлар генерал-майори, марҳум Комилжон Ғофуровнинг бюсти — ёдгорлик очилди. Шу муносабат билан бўлган маросимда туман ҳокими Р. Акбаров, Республика Ички ишлар вазири З. Алматов ва бошқалар сўзга чиқиб, Комилжон Ғофуровнинг инсоний фазилатлари ва меҳрибон мураббийлиги ҳақида илиқ гаплар айтдилар. Марҳумнинг оиласи, қариндошлари, ёр-биродарлари ёдгорлик пойига гулчамбарлар қўйдилар.

Ёдгорлик очилиши маросимида Республика Маориф вазири Ш. Йўлдошев қатнашди.

А. ДАМИНОВ.
Тошкент тумани ички ишлар бўлими бошлиғининг муовини, милиция майори.

ЁҒ ЗАВОДИ ИШГА ТУШДИ

КУНИ кеча Оққўрғон туманининг Олимкент шаҳарчасида янги ёғ заводи ишга тушди. Мазкур корхона Германиядан келтирилган асбоб-ускуналар билан жиҳозланган бўлиб, кунда 12 тонна ёғ ишлаб чиқариш қувватига эга. Тумандаги «Султонобод», А. Икромов, Охунбобоев ва Ҳ. Олимжон номли жамоа хўжаликларининг дала меҳнаткашлари янги корхона маҳсулотининг дастлабки мижозлари бўлишди.

— Ҳозир заводда ўн икки киши меҳнат қилмоқда,— дейди корхона раҳбари Раҳим Умиров.— Яқин келгусида цехларни кенгайтириб, қўшимча дастгоҳлар ўрнатамиз. Шунда яна 30 киши учун ишчи ўрни очилади. Ишчиларнинг ойлик маоши ҳозирча 700 сўм. Цехлар кенгайиб, маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми ортиши билан уларнинг иш ҳақи янада кўпаяди.

Х. НОСИРОВ.

НАВБАТДАГИ БОСҚИЧ — АКЦИЯЛАШТИРИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

МУЛКНИ давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш юзасидан Президентимиз фармонлари ҳамда ҳукуматимиз қарорлари асосидаги ислоҳотлар туфайли вилоятимизда сезиларли натижаларга эришилмоқда. Савдо, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш тармоқларини хусусийлаштириш ишлари ниҳоясига етди. Саноат корхоналари, жамоа хўжаликларини ҳиссадорлик жамиятларига айлантириш, уларни акциялаштириш бўйича ҳам бирмунча ишлар қилинмоқда.

Лекин, иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, хусусан, акциялаштириш босқичида амалга оширилаётган ишларимиз ҳали талаб даражасида эмас. Айниқса, мавжуд корхоналарни ҳиссадорлик жамиятларига ўтказиш, акциялар чиқариш ва сотишни таъминлашда айрим муаммолар мавжуд.

Газетамизнинг 2-3 саҳифаларида берилган мақолаларда ана шу борада эришилган натижалар, тажрибалар, йўл қўйилаётган камчиликлар, уларни бартараф этиш йўллари ва бундан буён ҳал қилиниши керак бўлган вазифалар ҳақида гап боради.

МЕВА ИСРОФ БЎЛМОҚДА

Юртимизда пишиқчилик, она замин саховати-ю миришкор соҳибкорлар пешона тери билан яшнаган боғларда шарбатга тўлиб етилаётган ҳосил ҳар қачонгидан ҳам мўл. Бироқ, ёз неъматлари эл дастурхонига ўз вақтида етиб боряптими?

Қуйичирчиқ тумани М.Отажонов номидаги давлат хўжалиги боғдорчилик ва узумчилик агрофирмасига айлантирилганидан сўнг маҳсулот етиштириш анча кўпайди. Мутахассислар мавжуд боғ ва токзорлардан бу йил камида беш минг тонна хўл мева, саккиз минг тоннага яқин узум йиғиб-териб олиш мумкинлигини айтишмоқда.

Дарҳақиқат, шохларда маржондек тизилиб турган меваларни кўриб кўз қувнайди. Вақт эса ғанимат, соҳибкорлар ҳосилни ўз вақтида узиб истеъмолчига жўнатиш ташвишида.

Бироқ агрофирма маъмурияти уларни унчалик шошираётгани йўқ.

Бунинг боиси нимада? Сабаби, терилган меваларни истеъмолчиларга ўз вақтида етказиб беришнинг иложи бўлмаяпти. Биз қабул пунктида салкам юз тонна маҳсулот икки-уч кундан бери харидорини кутиб турганининг гувоҳи бўлдик. Шуниси ачинарлики, марвариддек товланиб кўзни қамаштирадиган ўрик, олхўри, олма ноиложликдан консерва заводларига жўнатилмоқда. Буни қаранг, маҳсулот кўп бўлса-ю харидор топилмаса...

Мухбир бонг уради

Агрофирма маъмурияти маҳсулот етиштириш билан бирга уни етказиб бериш учун республикамиздаги 16, ҳамдўстлик мамлакатларидаги 5 та савдо ва қайта ишлаш корхоналари билан шартнома тузган. Бироқ «пул йўқ, транспорт харажатлари юқори» деган баҳона билан улар маҳсулотни олиб кетмаяпти. Боз устига, биргина Тошкент шаҳридаги савдо тармоқлари ўтган йилги ҳосилдан бир миллион сўмга яқин қарздор бўлиб турибди. Қисқаси, мижозлар агрофирма маъмуриятини ширкатчи-боғбонлар олдида уялтириб қўймоқда.

Ҳозирги шароитда айбни бошқаларга тўнкаб, «олма пиш, оғзимга туш» қабилида иш тутишдан нима фойда?

— Пишиб етилган мевалар увол бўлмаслиги учун барча чораларни кўряпмиз — дейди агрофирма бош директори Абдулла Отажонов. — Айни пайтда Тошкент ва бошқа шаҳарлардаги махсус дўконларимизда хўл мева савдоси ташкил этдик. Бундан ташқари, аҳоли гавжум даҳаларга ҳам автодўконлар юборилиб савдо уюштирилмоқда. Шунга қарамай, тайёр маҳсулотни сотишда қўлимиз калталик қиляпти. Янги узилган мевалар қабул пунктида, боғларда туриб қолмоқда.

Юртбошимиз таъкидлаганидек, Ўзбекистонимиз боғларида етиштирилган ширин-шакар мевалар жаҳон бозорига чиқиши керак. Бу ҳақда — мутасадди ташкилотлар жиддий ўйлаб кўрадилар, деган умиддамиз. Токи, боғбон заҳмати билан етиштирилган мевалар исроф бўлмасин, соҳибкорлар ўз меҳнати самарасини кўрсин...

Н. ДУШАЕВ,
ЎзА мухбири.

Иқтисодий ислоҳот одимлари

НАВБАТДАГИ БОСҚИЧ —

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Давлат мулки бўлган корхоналарни акциялаштиришни жадаллаштириш ва қимматли қоғозлар бозорини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони ҳамда Республика Вазирлар Маҳкамасининг «Давлат корхоналарини очиқ турдаги акционерлик жамиятларига айлантиришга оид ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори республикада амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг янги босқичини бошлаб берди. Бу икки муҳим ҳужжат йирик корхоналарни ҳам мулкчиликнинг янги шаклига ўтказиш борасидаги барча тўсқинларни олиб ташлади.

Фармоннинг яна бир аҳамияти шундаки, у республикамизда ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг узвий давоми ва навбатдаги муҳим босқичидир. Бу ҳужжат мамлакатимизда хусусийлаштиришни оммавий равишда бошлаб берди. Эндиликда аҳолининг барча табақалари вакиллари акционер бўлиш ва ўз маблағларини қимматли қоғозга айлантиришга ҳамда шу ҳисобдан мунтазам фойда олиш имконига эга бўлдилар.

Шуни мамнуният билан айтиш мумкинки, бу борада Тошкент вилоятида ҳам кенг кўламда ишлар олиб борилмоқда. Ҳозирги кунда вилоятдаги 2 мингга яқин корхоналар давлат тасарруфидан чиқарилди, 322 та акционерлик жамиятлари тузилди. 236 та давлат хўжаликлари мулкчиликнинг бошқа шаклларига — ҳиссадорлик жамиятлари, ижара ва ширкат уюшмаларига айлантирилди. Вилоятда ўз акцияларини чиқариб, уни ҳиссадорларга, фуқароларга сотаётган, шу йўл билан ривожланишнинг янги йўлига ўтган ижтимоий ҳимоянинг такомиллашган усулларини қўллаётган корхоналар оз эмас. Чирчиқ шаҳридаги «Ўзбеккимёмаш», Янгийўл шаҳридаги ёғ-мой ҳиссадорлик жамиятлари, вилоят юк ташиш транспорти концерни ва қатор корхоналар фаолияти бунга мисол бўла олади.

Лекин шуни ҳам айтиш керакки, бозор иқтисодиётининг ўз қонуниятлари мавжуд. Давлат корхоналарини акционерлик жамиятига айлантириш — бу ҳар бир кишидан, айниқса, раҳбардан ишга янгича ёндашувни, масъулиятни талаб этади. Акциялаштириш ва мулкни давлат тасарруфидан чиқариш жараёнида маълум қийинчиликлар, муаммолар ҳам кўндаланг бўлиши табиий. Бугун ана шуларни бартараф эта олмаган ва ривожланишнинг истиқболли йўлини тўғри тушуниб, жорий этмаган корхонанинг аҳволи оғирлашуви ҳам мумкин. Буни ҳисобга олмаслик нотўғри бўлади.

Афсуски, таҳлиллар вилоятнинг барча тармоқларида ҳам ислоҳотларни чуқурлаштириш, хусусийлаштириш масалаларига бугунги кун талаби нуқтаи назаридан ёндошилмаяпти. Саноат корхоналарини акционерлик жамиятига айлантириш, акционерлик жамиятларида акциялар ва қимматли қоғозлар чиқаришда сусткашликка йўл қўйилмоқда. Зарур ҳужжатларни расмийлаштиришда сарсонгарчилик, оворагарчилик, буйруқбозлик иллатларидан халос бўла олмаяпмиз. Бу йўлдаги айрим муаммоларни ҳал этишда эскича дунёқараш панд бермоқда. Шунингдек аҳоли, ишчи-хизматчилар томонидан масаланинг мазмун моҳиятини чуқур тушунмаслик ҳам янгиликнинг жорий этилишига ўзининг салбий таъсирини кўрсатмоқда.

Республика Президенти шу йилнинг 16 майида Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган мажлисида шундай деган эдилар: «Эндиликда биз олға томон дадил одимлашимиз зарур. Мулкчиликка нисбатан муносабатни ўзгартириш янги бозор муносабатларини шакллантириш борасидаги, шунингдек иқтисодий салоҳиятни мустаҳкамлаш, иқтисодиётни барқарор ва изчил ривожлантириш борасидаги кечиктириб бўлмайдиган муаммоларни ҳал этишга астойдил киришишимиз керак».

Дарҳақиқат, давр биздан Президентимиз таъкидлаганидек, бу борада астойдил ишлаш, олға тезроқ қадам ташлашни тақозо этмоқда. Қуйидаги саҳифаларда вилоятимиздаги акционерлик жамиятига ўтиб, яхши натижаларга эришаётган корхоналарнинг бу борадаги илк тажрибалари, шу билан биргаликда мавжуд муаммолар, камчиликлар ва нуқсонларнинг сабаблари, уларни бартараф этиш йўлида олиб бораётган ишлари ва фикр-мулоҳазалари ҳавола этилмоқда.

БОЗОР ШАРОИТИДА ИШЛАШНИ ЎРГАНЯПМИЗ

Ҳиссадорлик жамияти корхона меҳнаткашларида ишлаб чиқаришнинг ҳақиқий соҳиблари ҳиссини кучайтиришга олиб келди. Шундай бўлгач, уларнинг ўзлари ташқаридан ҳеч қандай ёрдамни кутмасдан ишлаб чиқаришни ўстириш, маҳсулот сифатини яхшилаш ҳақида қайғуришлари лозим бўлиб қолди. Бу эса бозор иқтисодиётига ўтиш даврида анча мураккаб муаммоларни кўндаланг қўйди. Шу муаммоларни ҳал қилиш йўлида қандай чора-тадбирлар кўрилди?

Айни вақтда, акциялаштириш ўзича давом этадиган, ҳозирги вақтда иқтисодиётда мавжуд бўлган машаққатлар ва қийинчиликларни четлаб ўтадиган жараён деб тасдиқлаш фикридан анча узоқдамиз. Лекин шуни ҳам таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат корхоналарини акциялаштириш масалаларига бағишлаб чиқарган Фармонидан сўнг республикада бу жараённинг ривожланиши, хусусийлаштиришнинг боришини тезлаштириш учун қулай шароитлар юзага келди. Акциялаштириш, хусусийлаштириш, қимматли қоғозлар чиқаришнинг ҳуқуқий асослари амалда яратилди.

Шуниси диққатга сазоворки, ҳозирги кунда биз оддий ходимдан тортиб то корхона раҳбарларигача шу иш билан боғлиқ бўлган масалалар ва муаммоларни очиқ муҳокама қилаоламиз, бу муҳим ишдаги камчиликлар ҳақида бемалол гапира оламиз. Яқинда Чирчиқда бўлиб ўтган учрашувда шу масалалар муҳокама қилинди. Чунончи, банк муассасалари, солиқ хизматларининг фаолияти танқид қилинди. Бу муаммолар Ангренда бўлиб ўтган учрашувда ҳам кўтарилди. Бу учрашувда республика давлат мулк қўмитаси, Ўзбекистон Марказий банки раҳбарлари қатнашган эдилар.

Лекин энг муҳими шундаки, шундай мулоқотлар ўзининг натижаларини бермоқда. Бу соҳада муайян силжиш бўлди. Масалан, солиқ хизматларининг хусусийлаштирилаётган, акциялаштирилаётган корхоналарга нисбатан муносабатида яхши томонга қараб ўзгаришлар юз берди. Эндиликда улар бизни тушунмоқдалар ва қўллаб-қувватламоқдалар. Ишлаб чиқаришни ривожлантириш, ҳақиқий тадбиркорликнинг мавқеини кучайтиришга қаратилган куч-ғайратларимизда бизга кўмаклашмоқдалар.

Биз услубий ёрдамни мунтазам олиб турадиган бўлиб қолдик. Ҳозирги вақтда бу тадбиркорлик тузилмалари учун жуда зарурдир. Чунки, биз хусусийлаштириш, бозор иқтисодиёти шароитларида ишлашга ўрганяпмиз. Шунинг учун ҳам муҳим муаммоларни ҳал қилиш йўллари кўрсатилган бундай усуллар амалий ишимизда жуда асқотмоқда.

Шундай масалалар ҳам борки, уларни корхоналар якка тартибда ҳал қила олмайдилар. Ўзаро қарздорлик, айланма маблағларнинг етишмаслиги ва бошқалар шулар жумласидандир. Маҳсулотимиз таннархининг ошиб кетиши-чи? Бу маҳсулотларимизнинг рақобатбардошлигини сусайтиришга олиб келмоқда. Уларни ички ва ташқи бозорларда сотишни мушкул қилиб қўймоқда. Қарзлар, айланма маблағларнинг етишмаслиги, таннархнинг ошиб кетиши — буларнинг ҳаммаси ўзаро боғланган жараёндир. Биз ўз истагимиз бўйича маҳсулот таннархини камайтира олмаймиз. Шундай қилинганда тўла барбод бўлиш ҳеч гап эмас. Биз ана шундай шароитларда корхоналарни акциялаштириш, хусусийлаштириш олдидан молия тузилмаларининг самарали ёрдамига муҳтожмиз. Ҳозирги вақтда республика Давлат мулк қўмитаси яқиндан ёрдам бермоқда. Лекин молия тузилмалари ҳақида шундай, деб бўлмайди. Улар кредитлар ҳисобига маблағ билан таъминлашни кучайтиришдан иборат оддий йўлдан бормоқдалар. Бироқ кредитларнинг фоиз ставкалари ниҳоятда юқоридир. Шунинг учун ҳам унинг корхоналарга ёрдами самарасиз бўлмоқда.

Ишлаб чиқаришни қўллаб-қувватлаш учун бошқа йўлларни қидириб топиш лозим. Ҳозирги вақтда қарзлар бозори мавжуд. Қарзлардан узилиш учун ишлаб чиқаришда фойдаланиладиган янги технологиялар лозим. Бу масалада молия органлари, банклар бизга ёрдам беришлари зарур. Бироқ банклар эса ҳозирги вақтда тақиқловчилар, текширувчилар позициясида турибди. Албатта, молия тузилмалари бу йўналишда ҳам ишлашлари лозим. Бироқ бевосита корхона ваколатида бўлган айрим ишларга ҳам аралашишдан ўзларини тиймаяптилар. Масалан, рационализаторни мукофотлаш учун ҳақ тўлаш масаласини банк ҳал қилиши лозимми? Албатта, йўқ. Агар биз ўз корхоналаримизда ижодий фикрловчи кишиларни муносиб қўллаб-қувватламасак бозор шароитларига ўтиш, иқтисодиётда катта ўзгаришлар даврида кимларга суянишимиз мумкин?

Биз, раҳбарларга кўпинча суст ишламоқдасизлар, деб таъна қилишади. Бу тўғри. Бироқ, менимча, биз турли майда-чуйда, жорий ишлар билан кўмиб ташланганимиз учун ҳам шундай бўлмоқда. Корхоналаримизда хусусийлаштириш жараёнлари жадал бориши учун, бизнингча, малакали мутахассислардан иборат махсус хизматлар барпо этиш вақти келди.

Эскириб қолган йўриқномалар, қарорлар ҳам фаолиятимизнинг олға томон ривожланишига тўсқинлик қилмоқда. Юкларни ташишни уюштиришга оид шундай ҳужжатлар эскириб қолди. Чунки, ҳозирги шароитларда ҳиссадорлик жамиятларининг ўзлари транспорт воситаларининг самарали ишлашидан манфаатдордирлар. Шунинг учун ҳам ҳиссадорлик жамиятларининг ҳамдўстлик мамлакатлари бўйлаб юк ташишлари учун рухсатномалар олишларини енгиллаштириш ёки бундай рухсатномаларни умуман бекор қилиш лозим. Бизнингча, эски йўриқномалар бўлмаганида кўпчилик бошқа ҳиссадорлик жамиятлари қатори, бизнинг жамиятимиз ҳам ҳозирги вақтдаги кўплаб муаммоларга дуч келмас эди. Анча дурусит суръатларда ривожланган бўлларди.

М. УМАРОВ,
Олмалиқдаги «Тафтинг» ҳиссадорлик жамиятининг раиси.

Бозор иқтисодиёти атама ва тушунчаларни ҳаёт тарзимизга тобора кириб бориб, луғат заҳирамиз янги-янги сўзлар билан боймоқда. Аммо ишбилармонлар, тадбиркорлар, тижоратчилар ва биржа аҳллари, умуман ҳар биримиз ҳам хўжалик ҳаёти, ташқи иқтисодий алоқалар, молия-кредит, биржа ва маркетинг фаолиятида энг кўп учрайдиган тушунчаларнинг мазмунини чуқур тушуниб етмаймиз. Шу боис қуйида ишбилармонлар дунёсида энг кўп ишлатиладиган атама ва тушунчалар бўйича қисқача маълумот, изоҳ беришни лозим топдик.

АКЦИЯ

(фр. — фармойиш, рухсатнома, фаолият)-акционер жамият чиқарган қимматбаҳо (даромад келтирувчи) қоғоз. Акция эгасининг шу жамият маблағига қўшган хиссасини ва шунга мувофиқ топилган фойданинг бир қисмини дивиденд тариқасида олишини, уни бошқариб туришда қатнаша олишини тасдиқлайди. Акция қимматли қоғозлар бозорида олди сотди қилинади. Акция қиймати акцияда қайд этилган пул миқдоридир. У сотиладиган нарх курси деб аталади. Акциянинг акционер жамият таъсис этилганда сотилган дастлабки нархи номинал қиймати дейилади. Акция курси қийматининг номинал қийматидан ошиб кетиши — кажс, пасайиб кетиши— дизажио дейилади. Акция нархининг ошиб бориши ёки пасайиб туришига қараб айрим компаниялар аҳволига ва умуман иқтисодий вазиятга баҳо берилади. Акциялар оддий ва имтиёзли бўлади. Оддий акцияларга дивиденд олинадиган фойдага қараб берилади, лекин акция эгаси акционерлар мажлисида овоз бериш ҳуқуқига эга бўлади: имтиёзли акцияларга дивидент олинган фойдага қараб эмас, балки заёмга тўланганни каби, олдиндан белгиланган қатъий процентларда берилади, аммо акция эгаси акционерлар мажлисида овоз бериш ҳуқуқига эга бўлмайди. Бундай акциялар қоидага кўра акционер жамият устав фондининг 10 фоиздан ортиқ чиқарилиши мумкин эмас. Жамият (корхона) биринчи навбатда имтиёзли акция эгалари билан ҳисоб-китоб қилганидан кейин қолган маблағ оддий акция эгаларига тақсимланади.

90-йиллар бошларида Ўзбекистонда акционер жамиятларнинг эркин сотиладиган акциялари чиқарила бошлади.

МУЛК ЭГАСИНИ ТОПСА, ЭЛ БОЙИЙДИ

Ҳиссадорлик жамиятлари ташкил этиш, уларни акциялаштириш — иқтисодий ислоҳотлар иккинчи босқичининг муҳим талабидир

ЯНГИЧА шароитда яшаш, давр билан ҳамнафас ҳолда қадам ташлаш учун тадбиркорлик ва ташаббускорлик зарурлигини ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. Бу айниқса, кўплаб меҳнаткашлар турмуш тарзининг қай даражада кечишига дахлдор бўлган корхоналар, ҳиссадорлик жамиятлари фаолиятидаги муҳим омиллар ҳисобланади.

Президентимизнинг қатор фармонлари, Республика Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш борасида ана шу имкониятлардан тўлиқ фойдаланиш йўлларини очиб берди. Бу ҳаётий ҳужжатларга асосан бизнинг «Янгийўл ёғ-мой» корхонамиз республика Давлат мулки қўмитасининг 1994 йил 2 майдаги қарорига мувофиқ очиқ турдаги «Янгийўл ёғ-мой» ҳиссадорлик жамиятига айлантирилди.

Шу ўринда бир муҳим масалага тўхталиб ўтмоқчиман. Ҳар қандай ишнинг муваффақияти бажарилиши керак бўлган ана шу вазифанинг мазмуни, моҳиятини қай даражада тушуниб олишга боғлиқ бўлади. Шуни назарда тутиб корхонамизга мутахассисларни таклиф этдик. Улар бевосита меҳнаткашлар билан мулоқот ўтказиб, «ҳиссадорлик жамияти» нима? Нима учун акциялар чиқариш керак? Уларнинг самараси қандай бўлади? Девиденд дегани нима ўзи? каби қатор саволларга жавоб бердилар. Одамларда тушунча пайдо бўлгач, акциялар чиқаришга киришдик. Бозор иқтисодиёти шароитида бу тадбир қаддимизни ростлаб олиш, акциядор масъулиятини ошириш, умуман меҳнаткашлар моддий манфаатдорлигини яхшилаб боришга хизмат қилишини англаган ишчиларимизга қиймати 100 сўмлик 511 та имтиёзли ва 14776 та оддий акциялар вақтида тарқатилди. Бундан ташқари, хусусийлаштириш режасида меҳнат жамоамиз учун ажратилган 5580 та, қимматли қоғозлар биржаси орқали ажратилган 919 та акцияларни ҳам сотиб олдик. Жамғарма магазинлари орқали эса 460 дона акциялар сотиб олинди. Бунинг натижасида корхонамиз жамоаси «Янгийўл ёғ-мой» ҳиссадорлик жамияти акцияларининг 49 фоизига эга бўлди.

Хўш, корхонамизни хусусийлаштириш туфайли самараларга эришдикми? Бемалол айтиш мумкинки, натижалар анча дуруст бўлди. Аввало ҳар бир ишчи-хизматчи шу корхонанинг эгаси эканлигини ҳис этгач, маҳсулот ишлаб чиқариш сифати яхшиланди, унумдорлик ортди. Ўтган йили режа ошириб бажарилди. Меҳнатга муносабатнинг ўзгариши одамлар орасида жипсликни мустаҳкамлади. Биз эришилган кўрсаткичларни иқтисодий таҳлил этдик. 1993 йилга нисбатан 1994 йилда маҳсулот ишлаб чиқариш 127 фоизга ўсди, 7 миллион 341 минг сўм фойда олинди.

Хусусийлаштириш бизга жаҳон андозаларига мос равишда ишлаб чиқариш кўламини кенгайтириш борасида ҳам имкониятлар яратиб берди. Бу давр ичида корхонамизнинг тайёрлов, экстракция, форпресс ва бошқа қатор цехларида таъмирлаш ишлари авж олиб кетди. Мақсадимиз фақат ўз республикамиз учунгина эмас, жаҳон бозори учун ҳам маҳсулотлар ишлаб чиқаришга қаратилди. Корхонамизга хукумат томонидан зарур маблағ ажратилиб, Олмониядан ишлаб чиқариш учун турли эҳтиёт қисмлар ва керакли ускуналар сотиб олинди. Бу эътиборга жавобан тайёр маҳсулотларни четга экспорт қилишни йўлга қўя бошладик, хусусан ўтган 5 ой ичида корхонамизда ишлаб чиқарилган чигит шротидан 11613 тоннаси Данияга, Қозоғистон ва Россияга экспорт қилинди. Шунингдек, 15 минг тоннага яқин техник ўсимлик ёғи Россиянинг турли вилоятларига юборилди. Бунинг эвазига корхонамиз учун тақчил бўлган синтетик ёғ кислоталари, натрий ишқори, кальций содаси сотиб олиш имкониятига эга бўлдик. Муҳими, маҳсулотларни четга экспорт қилишда жаҳон нархларидан фойдаланиш, валюта ҳисобини очиш, божхона назоратидан ва ветеринария кўригидан ўтишдаги тажрибамиз бойиди.

Ўрни келганда шуни таъкидлаб ўтмоқчиманки, ҳиссадорлик жамиятлари, хусусийлашган корхоналар фаолиятини кенгайтириш, қанотини бемалолроқ ёйишда божхона назорати, ветеринария хизмати, темирйўл транспортидаги ортиқча расмиятчиликлар, қоғозбозликлар, тўраларча муносабат ҳалақит қилаётганлиги ачинарлидир. Бу хизматлар фаолиятини давр талабига монанд равишда такомиллаштириш керак.

Давлат корхоналарини хусусийлаштириш, меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялашда ҳам катта аҳамият касб этади. Биз фойда кўра бошлаганимиздан кейин ишчиларнинг ҳаёт кечириши учун зарур бўлган озиқ-овқат маҳсулотларини хусусан, гўшт, гуруч, ун каби маҳсулотларни уларга арзон нархда сотишни таъминлай бошладик. Корхонада барча қулайликларга эга бўлган болалар поликлиникаси, маиший хизмат кўрсатиш уйи ишга туширилди.

Шуни айтиш керакки, ҳиссадорлик жамиятига айланганимиздан кейин вилоятимиз хўжаликлари билан алоқалар янада мустаҳкамланди. Уларнинг эҳтиёжларини қондириш йўлидаги тадбирлар тизими кенгайди. Ўтган 5 ой мобайнида корхонамиз хўжаликларнинг режадан ташқари етиштирган пахтасидан чиққан 34977 тонна чигитини қайта ишлаб, уларга 1706 тонна ёғ, 4895 тонна шрот ва 2516 тонна шелуха етказиб бердик. Хўжаликлар топширган чигитнинг эвазига ўсимлик ёғининг 1 килограммини 8 сўм 85 тийиндан олишди. Дўконларда бу нарх 21 сўм 43 тийинни ташкил этилиши ҳисобга олинса, хўжаликларнинг ҳиссадорлик жамиятидан қанчалик манфаат кўраётганлиги янада ойдинлашади.

Биз ҳиссадорлик жамиятига айланганимиздан кейин эндигина дастлабки қадамларни қўйяпмиз. Ҳали хусусийлаштириш жараёнини янада чуқурлаштириш учун қимматли қоғозлар бозорини ташкил этиш, бундай бозорларда юридик шахслар билан биргаликда аҳолининг кенг табақалари иштирокини таъминлаш каби вазифаларни амалга оширишимиз лозим бўлади.

Лекин ҳаётий тажриба акциялаштиришни кенг йўлга қўйишда молия, банк тизимлари, темирйўл автомобиль тармоқлари, энергетика мажмуи, муҳандислик таъминоти мунтазам ишлаши зарурлигини кўрсатди. Хусусан банк тизимидаги камчиликлар бартараф этилмаётир. Масалан, корхоналар ҳисоб рақамида пули бўлгани ҳолда банкнинг корреспондент ҳисобида пули йўқлиги туфайли корхона ўз пулини вақтида ололмайди. Бу эса корхоналарда дебитор, кредитор қарзларнинг кўпайишига олиб келаётир. Биз ойлик сифатида бериладиган нақд пул муомаласини ўз вақтида ҳал этилишини таъминлаш устида ўйлашимиз керак бўлади. Иқтисод — бу ҳаракатдаги категория бўлгани учун у кўпинча вақт бирлигида ўлчанади. Ўз вақтида ўтмаган пул, вақтида жўнатилмаган юк бора-бора мушкул муаммога айланиб иқтисодий ҳаракатни орқага суради.

Ана шу жиҳатдан ҳам Президентимизнинг «Давлат мулки бўлган корхоналарни акциялаштиришни жадаллаштириш ва қимматли қоғозлар бозорини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 1995 йил 12 июнь фармони муҳим аҳамият касб этади. Бу фармон акционерлик жамиятлари учун жуда катта қулайликлар яратиб берди. Бу фармондаги «Иқтисодиётнинг тегишли тармоқлари давлат корхоналарини акционерлик жамиятларига айлантириш жараёни тартиби ва муддатларига сўзсиз риоя қилиниши учун шахсий жавобгарлик, Вазирлар Маҳкамаси мажмуилари, Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси, молия вазирлиги, Адлия вазирлиги раҳбарларига юклансин», деган жумлалар корхоналарни «ҳиссадорлик жамиятлари»га айлантириш истагида гоҳо ойлаб сарсон бўлиб юрган кишилар ташвишини енгиллатиши табиий.

Фаолиятимизда муаммолар ҳам йўқ эмас. Ҳозиргача корхонамиз чиқарган акцияларнинг давлат ихтиёрига ажратилган қисми 51 фоизи ҳаракатсиз «музлаб» ётибди. Бу эса хусусийлаштириш жараёнини жадаллаштиришга тўсқинлик қилмоқда. Шу сабабли давлат ихтиёридаги 51 фоиз акциялар учун пулни ҳаракатга келтириш, бу акцияларни биржалар, жамғарма дўконлари орқали меҳнат жамоаси вакилларига, сармоядор шахсларга ёки чет эл сармоядорларига сотишни ташкил этиш лозим.

Жамиятимизнинг 51 фоизли бу акцияси 7,8 миллион сўмни ташкил этади. Акцияларнинг бошқа корхоналарда ҳам шу ҳолатда бўлиши умумишга қанчалик тўсқинлик қилишини унутмаслигимиз керак.

Иқтисодиётимиз равнақи, ишчилар фаровонлиги йўлида корхоналарни акциялаштириш, уларни аҳолига сотиш ишларини жадаллаштириш муҳим вазифамиз бўлиб қолаверади.

М. ХУДОЁРОВ,
Республика Олий Мажлиси депутати, «Янгийўл ёғ-мой» ҳиссадорлик жамияти раиси.

***Суратларда:** (чапда) Янгийўл ёғ-мой ҳиссадорлик жамиятининг суюқ совунни қадоқлаш участкаси илғорлари — оператор Умида Ғозиева ҳамда совун пишириш цехи бошлиғи Мақсуда Каримоваларни кўриб турибсиз; Малика Йўлдошева (пастдаги сурат) корхонада ўз касбини пухта эгаллаган мутахассислардан бири.*

Ф. Қурбонбоев (ЎзА) олган сурат.

ҚИЙИНЧИЛИКЛАРДАН ЧЎЧИМАСЛИК КЕРАК

Чирчиқдаги «Ўзбеккимёмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасини акциялаштиришга бундан бир йил илгари киришдилар ва уни амалда уч ой ичида ниҳоясига етказдилар. Акциялаштириш жараёни қандай борди, корхонада қандай қийинчиликларга дуч келинди, мулкка эгалик янги шаклининг истиқболлари қандай? Мухбиримиз шу ва бошқа муаммолар ҳақида бирлашманинг бош директори Виктор Алексеевич Волгин билан суҳбатлашди.

— Акциялаштириш ўтказилганидан кейин бир йилдан ортиқроқ вақт ўтди,— деди бош директор,— шу сабабли муаммоларни эсга олиш анча мушкул. Бироқ, унинг афзалликлари ҳақида гапириш мумкин. Унинг биринчи ва энг муҳим афзаллиги шунда бўлдики, корхонанинг раҳбар бўғини, цехлар бошлиқлари кўпроқ ишчанликни намойиш эта бошладилар, хом ашё электр энергияси, материалларни тежашга катта эътибор билан қарайдиган бўлиб қолдилар.

— Бироқ илгари ҳам улар олдига шундай талаблар қўйилган-ку?

— Ҳа, илгари ҳам шундай талаблар қўйилган. Бироқ, ўша вақтда улар буйруқни бажарар эдилар, маъмурият олдида жавоб берардилар. Ҳозирги вақтдаги руҳий вазият тамомила бошқачадир. Корхонанинг ҳар бир ходими унинг эгаси. Муайян миқдордаги акцияларни ўз қўлида сақламоқда. Шунинг учун ҳам у жонажон заводнинг юксалишидан, корхона жамоаси муваффақиятларидан тўғридан-тўғри манфаатдордир. Ҳиссадорлар оладиган девидендлар миқдори ҳам шунга боғлиқдир.

— Акцияларнинг чиқарилиши ҳақида қисқача гапириб берсангиз?

— Тўғри маънода ҳали акцияларни чиқарганимизча йўқ, бунинг учун имкониятимиз йўқ. Чунки у жуда қимматга тушади. Ҳар бирига ўн сўм сарфлаш керак. Шундай бўлгач 60 минг акцияни чиқаришнинг ўзи бўлмайди. Биз бошқа йўлдан бордик. Барча ҳиссадорлар хусусийлаштириш бўлими бошлиғи томонидан рўйхатга олинган. Ҳар бир мулк эгаси унинг қўлида қанча акциялар борлиги тўғрисида махсус дафтарда ҳисобдан ўтганлар. Заводимизнинг акциялари республика депозитарийсига киритилган.

— Ҳар бир акциянинг нархи қанча ва улар қандай тамойил бўйича меҳнат жамоаси аъзолари ўртасида тақсимланган?

— Ҳар бир акциянинг қиймати юз сўм. Акцияларнинг 51 фоизи ёпиқ ёзилиш бўйича тарқатилган. Меҳнат фахрийлари, уруш қатнашчилари, Чернобил оқибатларини тугатишда иштирок этганлар, ногиронлар, катта меҳнат стажига эга бўлган ходимлар амалда 9 мингта акцияни бепул олдилар.

— Агар мен тўғри тушунган бўлсам акциялаштириш жараёни доимий тавсифга эгадир. Уни бирйўла ва бирваракайига ниҳоясига етказиб бўлмайди.

— Мен ҳам шундай деб ҳисоблайман. Акциялаштириш жараёни — бу бошқарувни, ишлаб чиқаришни ташкил этишни, маъмурият, жамоа ва давлат ўртасидаги муносабатларни муттасил такомиллаштиришдан иборатдир. Ҳозирги вақтда бу йўналишда нималарни режалаштираяпмиз? Аввало, республика давлат мулк қўмитаси сотиб олган корхона акцияларининг 20 фоизини харид қилиб олмоқчимиз. Нима учун шундай қилаяпмиз? Корхонамизнинг ривожланишидан манфаатдор бўлган ташкилотлар ва шахсларга бу акцияларни анча қимматроқ сотиш учун шундай қилмоқдамиз. Масалан, чунончи, «Ўзбекнефтгаз» концерни бизнинг ҳиссадор шеригимиз ҳисобланади. У биз ишлаб чиқараётган асбоб-ускуналарни сотиб олади. Шунинг учун биз унинг манфаатларини ҳисобга олишимиз, у эса биз ҳақимизда ғамхўрлик қилиши лозим. Масаланинг шундай қўйилишида очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятларини тузишнинг афзалликларини яққол кўраман. Ўзбекистон Президенти ҳам шуни уқтирмоқда.

— Виктор Алексеевич, корхонангизда ислоҳотларни амалга ошириш нисбатан енгил бўлса керак. Чунки сизда анчагина миқдорда пул бор. Бошқа корхоналар эса картотекага тушиб қолган. Улар нима қилишлари мумкин?

— Кўпгина жамоалар ўз заводи, трести акцияларини сотиб олишда катта қийинчиликларга дуч келишларини бир неча бор таъкидлаганман. Ҳамма гап шундаки, фақатгина бир йилда корхоналарнинг қиймати ўн баробар ошиб кетди. Бунинг учун пул кўпчиликда йўқ. Бироқ улар мамлакатимиз Президентининг фармони билан тузилган инвестиция жамғармасида тўпланган маблағлардан фойдаланишлари лозим. Ўйлашимча, бу жамғарма, албатта, оқилона фоиз билан корхоналарга қарз бериб туриши керак. Бошқа йўллар ҳам йўқ эмас. Бироқ бунда ҳар бир жамоа ўз корхонаси ёки фабрикасида юзага келган иқтисодий вазиятдан келиб чиқиб, қандай акциялаштириш йўлини танлаши лозим. Бундай қарор бевосита жойларнинг ўзида қабул қилинади. Бироқ, шуни ишонч билан айтишим мумкинки, бундан ҳеч кимга осон бўлмайди.

Суҳбатни С. ЕЖКОВ олиб борди.

АКЦИЯЛАШТИРИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

ЯНГИЛИКНИНГ ЙЎЛЛАРИ ТЕКИС БЎЛМАЙДИ

***1994 ЙИЛНИНГ** бошлари эди. Акциядорлик жамиятига айланамиз, деган қатъий қарорга келдик. Бунинг учун пухта ҳозирлик кўрилди. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулк қўмитасининг ўша йил 7 апрелдаги қарори асосида бизнинг корхона очиқ тоифадаги акциядорлик жамиятига айлантирилди. 26 апрелда эса Молия вазирлиги томонидан давлат реестрига киритилди.*

Белгиланган тартибдаги қимматли қоғозлар, яъни акциялар тасдиқлангач, 28 апрелда бўлиб ўтган «Тошкент» республика жамғарма биржасининг очилиш маросимида иштирок этдик. Тегишли акцияларимизнинг бир қисми ўша ерда сотилди. «Қизил шалола» экспериментал базаси, Москвадаги ламизир қоғоз буюмлар корхонаси — «Мосламбумиз—ЛТД», «Чирчиқтаом», «Чирчиқгўшт» каби ҳиссадорлик жамиятлари бизнинг акцияларимизни танлашди. Шу аснода қимматли қоғозларни сақлаш ва ҳаракатини ҳисоб-китоб қилувчи миллий «Вақт» депозитарийси билан шартнома туздик. Шу тариқа янгича фаолиятимиз бошланиб кетди.

Бугун мен асосан корхонамизнинг акциядорлик жамиятига айлангандан кейинги тажрибаларимиз, ишлаб чиқариш кўламининг ўсиши, маҳсулотлар сифатидаги ўзгаришлар, мутахассислар саъй-ҳаракатлари, умумий натижалар, хулосалар, муаммолар хусусида гап юритмоқчиман.

Хўш, акциядорлик жамиятига айланганимиздан кейинги давр нималарни кўрсатди? Дастлаб, шуни айтиш керакки, ишлаб чиқаришимиз кўлами кенгайди. Янги цехлар фойдаланишга топширилди. Маҳсулотларимиз турлари кўпайди. Авваллари 29 турда маҳсулот ишлаб чиқарган бўлсак, эндиликда улар ҳили 90 тага яқинлашди. Илгари сут ва сут маҳсулотларининг қатиқ ва қаймоқ сингари турларидан нарига ўтмаган бўлсак, ҳозир «Чирчиқчакки», «Чирчиққурт», қатиқ, окрошка зардоби, музқаймоқ, творог, пишлоқ, бринза, йогурт, сариёғ, печенье, торт, зефир, рулет, ширин кулча ва бошқа ўнлаб янги маҳсулотлар ишлаб чиқараётирмиз.

Фаолиятимизда сифат биринчи ўринга қўйилган. Бунда таъмсезгир ишчи гуруҳининг ҳафталик текширувлари, ойда бир марта ўтказадиган «Сифат кунлари», лабораториямизнинг изланишлари нафи катта бўляпти. Бу ҳолатларда маҳсулотлар атайин эмас, балки, чиқиб кетаётган машиналардан қўққисдан олиб текширилади. Баҳо ҳам холис бўлади. Ушбу саъй-ҳаракатларимиз натижасида кейинги маҳалда рекламациялар, яъни шикоятларга буткул барҳам берилди. Маҳсулотларимиз пештахталарда туриб қолмаётганлиги молиявий аҳволимизга ижобий таъсир кўрсатди.

Маҳсулотнинг сифат кўрсаткичларини яхшилаш ходимларнинг бевосита касбий малакасига боғлиқдир. Мутахассис ўз ишини чуқур ва мукаммал билса, унинг қўлидан арзигулик нарса чиқади. Шу маънода режалаштириш ва иқтисод бўлими бошлиғи О. Тоиров, бош технологимиз Л. Н. Чен, лаборатория мудири М. Ёқубова, маҳсулот тарқатиш бўлими бошлиғи Ш. Сулаймонов, ҳудуд устаси А. Саидов ва бошқаларнинг ишлари мақтовга сазовордир.

Орадан бир йилдан кўпроқ вақт ўтди. Натижалар қандай бўлди? 1994 йил якуни бўйича 3 млн. 259 минг сўм соф фойда олдик. Олдинги йиллардагига нисбатан умумий даромадимиз 4 марта ошди. Акциядорларимиз 164 фоиз дивиденд олишди. Дивидендларга 1 миллион 295 минг сўм маблағ сарфладик. Ишчиларимизнинг ўртача ойлик маошлари 1000 сўмга яқинлашди.

Шу ўринда акцияларимиз соҳиблари бўлмиш корхоналар, ташкилотлар ва хўжаликлар билан бир мақсадни кўзлаб иш юритишнинг катта аҳамиятга молик эканлигини ҳам таъкидлаб ўтмоқчиман. Акциядорлик жамиятига кирган барча аъзоларнинг бир маромда ишлаши умумий даромаднинг ошишига олиб келди. Улар ана шу манфаатдан келиб чиқиб, ишлаб чиқариш кўламини янада кенгайтириш тўғрисида фикр-мулоҳазалар билдирмоқдалар.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, ишимиздан умуман хурсандмиз. Лекин, ҳиссадорлик йўллари текис бўлмас экан. Муаммоларимиз, қийинчиликларимиз ҳам йўқ эмас. Жумладан, бизнинг маҳсулотларимиз билан савдо қиладиган ташкилотлардан бизнинг ҳисобимизга тушадиган пуллар кечикиб келяпти. Натижада хом ашё етказиб берадиган мижозларимиз билан вақтида ора очди қилолмаяпмиз. Оқибатда ранжиш, асабийлашиш ҳолатлари ҳам содир бўлмоқда. Яна бир масала — бу ёрдамчи воситаларнинг танқислигидир. Маҳсулотимизни кўз-кўз қиладиган ёрқин қоғозлар, чиройли идишлар етишмаяпти. Қолаверса, рекламага унчалик катта эътибор беролмаяпмиз. Ваҳоланки, реклама катта аҳамиятга эга. Маҳсулотнинг харидоргирлиги кўп жиҳатдан баайни молни кўрсата билишга боғлиқдир.

Умуман олганда, ҳиссадорлик жамиятларининг истиқболи порлоқ бўлади, деб ўйлайман. Энди орқага қайтиш йўқ. Энг муҳими, иқтисодийислоҳотнинг мазкур йўналишини тезкор ривожлантирсак, такомиллаштирсак юртбошимиз белгилаб берган мақсадларга зудлик билан эришган бўламиз.

Яқин келажакда биз нималар қилмоқчимиз, деган савол туғилиши табиий. Айни кунларда биз казеин сингари янги халқ истеъмоли маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўйича қўшма корхона ташкил этиш тараддудини кўряпмиз. Консервалаш цехини қуриш ниятимиз ҳам бор. Яқин ойлар давомида қимматли қоғозлар — акцияларимизнинг иккинчи давра эмиссиясини савдога чиқармоқчимиз. Тошкент шаҳри, Юқоричирчиқ, Паркент, Қибрай, Тошкент туманларидаги маслакдошларимизнинг сотиб олиш иштиёқида эканлиги тўғрисидаги хабарлар бизни қувонтирмоқда.

А. ФОЗИЛОВ,
«Чирчиқсут» акциядорлик жамияти раиси.

ДАВЛАТ КОРХОНАСИНИ АКЦИЯЛАШТИРИШ

Давлат корхонасини акциялаштириш — корхонани давлат мулкидан акционерлар жамоаси мулкига айлантиришдир. Давлат корхонасини акциялаштириш корхона мол-мулкини инвентаризациялаш, қайтадан ҳисоб-китоб қилиб чиқишдан бошланади. Корхонанинг асосий фондлари ва оборот маблағлари миқдори аниқланиб, шу миқдорга тенг суммада акция чиқарилади. Акцияни энг аввало корхонада ишловчи ишчи ва хизматчилар, сўнгра бошқа корхона, ташкилотлар, ҳатто банклар ва ниҳоят, корхонага алоқаси бўлмаган фуқаролар сотиб оладилар. Агар бу пул корхонанинг қийматини қоплашга етмаса, акциянинг бир қисми насияга сотилади ва уни олганлар қарздорга айланади. Акциялаштирилган корхона ўзини-ўзи бошқаради, эркин, мустақил товар ишлаб чиқарувчига айланади, унинг давлат билан муомаласи солиқ тўлашдан иборат бўлади. Давлат корхонасини акциялаштириш иқтисодиётни демократиялаш, бозор муносабатларига ўтиш учун зарур тадбир ҳисобланади.

2 МИЛЛИОН СЎМ ДИВИДЕНД ТАҚСИМЛАДИК

АНГРЕН картон идишлари комбинатимиз ўтган йили давлат корхонасидан очиқ тоифадаги ҳиссадорлик жамиятига айлантирилган эди. Унинг номи ҳам ўзгарди. Эндиликда «Саноаткартонсавдо» ҳиссадорлик жамияти деб юритилмоқда.

Жамиятимиз ўз ордерини ўтган йилнинг июль ойида Давлат мулк қўмитасидан олди. Рўйхатга олинганлиги ҳақидаги гувоҳномани Тошкент вилоят адлия бошқармасида сентябрь ойида берди. Миллий депозитарий билан 1995 йилнинг июнида шартнома туздик. Янги тузилма ҳозирча оёққа туриш босқичидадир, ўзимиз эса янги шароитларда ишлашни ўрганяпмиз, унга кўникма ҳосил қиляпмиз. Лекин, албатта, анча-мунча ишлар ҳам амалга оширилди. Жамиятимиз Ўзбекистон Республикаси Давлат мулк қўмитаси, республика «Ўзулгуржибиржасавдо» ҳиссадорлик ассоциацияси ҳамда «Ўзбекмебель» давлат ҳиссадорлик жамияти билан шартнома-битимлар имзолади. Биз ўз ишимизда бир-биримизнинг манфаатларимизни ҳисобга оламиз, кўндаланг бўлаётган муаммоларни ҳал этиш йўлларини биргаликда излаймиз.

Корхонанинг бизнес-режаси ишлаб чиқилди. Акциялар ва эмиссия проспекти республика Молия вазирлигида рўйхатдан ўтказилди. Келгуси ойда эса биз ўз акцияларимизни олишимиз керак. Бунинг учун буюртма Марказий банк орқали берилди.

Мулкка эгаликнинг янги шаклига ўтиш муносабати билан қандай ўзгаришлар кўзга ташланмоқда? Корхона раҳбари сифатида шуни таъкидлаш керакки, жамоанинг ҳиссадорлар бўлиб қолган кўпчилик ходимлари сидқидилдан, ижодий, анча унумли меҳнат қиляптилар. Эндиликда биз ҳаммамиз асбоб-ускуналарни асраб-авайлаб ишлатишга, хом ашё, материаллар, энергияни тежаб-тергаб сарфлашга катта эътибор берадиган бўлиб қолдик. Менимча, жамоада фикрлашнинг янги тури аста-секин шаклланмоқда. Ундаги энг асосий нарса биз ҳиссадорлар ишлаб чиқаришнинг ҳақиқий соҳиблари эканлигимизни тўла англашга эришишимиздан иборат. Ҳа, янги шароитда ҳар биримизнинг моддий манфаатдорлигимиз, фаровон турмушимиз бевосита ўз ишимизга, бозор иқтисодиёти шароитларида аниқ мақсадни кўзлаб қилинадиган саъй-ҳаракатларимизга боғлиқдир.

Ўтган йили биз ўз ҳиссадорларимизга 2 миллион сўмликдан ортиқ дивидендларни тарқатдик. Бу пулнинг салкам 70 фоизи акцияларни сотиб олишга сарфланди. Бундан ташқари 1,5 миллион сўм ҳажмида эҳтиёт жамғармаси тузилди. Шунингдек, ишлаб чиқаришнинг янги технологиясини яратиш, серталаб толали плиталар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун Давлатмулкқўмитаси ҳамда «Ўзулгуржибиржасавдо» ажратган маблағдан фойдаланилди. Плиталар эса картон ишлаб чиқариш чиқиндиси бўлган хом ашё асосида тайёрланади.

Ҳиссадорлик жамиятимиз ўзининг ишлаб чиқариш базаси, толали плиталар цехини қуриш, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш, макулатурани тайёрлаш ва қайта ишлаш участкаларини ишга тушириш билан ишчи ўринларини деярли 100 тага кўпайтирди.

Бироқ, ҳозирча биз бозор муносабатлари шароитларида ишлашни тўла ўзлаштириб олдик дея олмаймиз. Бу соҳада камчиликларимиз, нуқсонларимиз ҳали анчагина бор. Яқинда вилоят ҳокимлиги томонидан Ангренда уюштирилган бизнес-семинарда бўлганимизда бунга яна бир бор ишонч ҳосил қилдим. Бу тадбир иштирокчилари бўлган ҳаммамиз ислоҳотларнинг бориши, акциялаштиришни тезлаштириш ҳақида ишчанлик билан фикр юритдик. Бу бизнес-семинарда кўпгина янгиликларни ўргандик. Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат корхоналарини акционерлик жамиятларига айлантиришни тезлаштириш тўғрисидаги Фармони ҳамда Республика Вазирлар Маҳкамасининг шу ҳақдаги қарори бизни бу йўналишда янада фаолроқ ҳаракат қилишга ундади. Чунки, вақт кутиб турмайди. Биз бозор шароитларида бошқарув кўникмаларини қисқа муддатларда ўрганиб олишимиз лозим.

Агар ҳиссадорлик жамиятларига кўпроқ имкониятлар яратиб берилса, айни муддао бўлур эди. Масалан, Марказий банк бевосита ҳиссадорлик жамиятларига пулни валютага алмашишга рухсат бериши мумкин эмас!? Ҳозирча бунинг учун кўпгина босқичларни босиб ўтишга тўғри келмоқда. Валюта эса бизга бошқа мамлакатлардан целлюлоза, асбоб-ускуналар, кимёвий моддалар сотиб олиш учун зарур. Корхонамиз имтиёзли кредитларга ҳам муҳтож. Шу йўл билан олинган пуллар янги технологияларни жорий қилишга, целлюлозани похолдан олишга ва бошқа шу каби ишларга сарфланган бўларди.

Менимча иқтисодий тавсифда бошқа имкониятлар ҳам йўқ эмас, улардан фойдаланиш эса республикамизда тузилган ҳиссадорлик жамиятларига янада ишончлироқ ва жадалроқ ривожланишга ёрдам берган бўлар эди.

Ш. ОСМОНОВ,
Ангрендаги «Саноаткартонсавдо» ҳиссадорлик жамиятининг раиси.

ДИВИДЕНД

(лат — тақсимланадиган) — акционер жамият фойдасининг акция эгасига тегадиган, binобарин, унинг даромадига айланган қисми. Ҳар йили фойда акционерлар ўртасида (солиқлар тўланиб, ишлаб чиқаришни ривожлантириш учун ажратмалар чиқарилиб, резервлар тўлдирилган, облигациялар бўйича процентлар ва директорларга бериладиган мукофот ҳақи тўлангандан сўнг) уларнинг қўлидаги акция миқдори) суммаси ва турига қараб тақсимланади. Тақсимланадиган ҳисса дивиденд массаси дейилади. Дивиденд ставкаси эса акционернинг акциялар номинал қийматларига кўра процентларда ифодаланган даромади. Дивидент миқдори оддий акциялар бўйича жамиятнинг ўша йилда кўрган фойдасига боғлиқ, имтиёзли акцияларнинг дивиденд миқдори акцияларнинг номинал қийматига қатъий процент ставкаси миқдорида олдиндан белгиланади. Энг юқори дивиденд олинганда баъзан уларнинг бир қисми қўшимча чиқарилган бепул акциялар тарзида акционерларга тўланади. Дивиденднинг энг кўп қисмини қўлида акцияларнинг асосий ҳиссасини тўплаган кишилар ва корпорациялар оладилар.

ҚОЯГА ЧИҚҚАН ЧЎҚҚИНИ КЎЗЛАЙДИ

***КОНЦЕРНИМИЗНИ** очиқ тоифадаги акционерлик жамиятига айлантириш иши тўла якунланди. Биз бу ишга бундан тўрт йил аввал киришган эдик. 1991 йилда вилоятдаги барча юк ташиш автокорхоналари ўз мулклари баҳосини аниқлашга киришдилар ва Бекободдаги 16-автокорхона мамлакатда биринчи бўлиб, акциядорлик жамиятига айлантирилди.*

Барча акцияларнинг 51 фоиз қисми жамоа мулки сифатида қолдирилиб, корхонага «Сарбон» акционерлик жамияти деб ном берилди. Келгуси йилнинг март ойида эса яна 9 та автокорхона давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш комитетига акциядорлик жамияти тузиш тўғрисида рухсат сўраб ариза топширди. Орадан кўп ўтмай улар очиқ тоифадаги ҳиссадорлик жамиятига айландилар. Давлат мулкини бошқариш қўмитаси бу хақда ордер, республика Адлия вазирлиги эса тегишли ҳужжатларни берди. Шу тарзда барча корхоналар ўзларининг мулкий ҳисоб-китобларини очдилар. Улардан иккитаси акциялар, 9 та корхона эса сертификатлар чиқардилар.

Хўш очиқ усулдаги акциядорлик жамияти меҳнат жамоаларига нима берди? Мен бу саволга, энг аввал, автокорхоналарнинг иш фаолияти тубдан яхшиланди, жамият бошқаруви муаммоларни ҳал этишда тўла мустақилликка эришди, ҳиссадорларнинг даромадлари, ойлик маошлари анча ошди, деб жавоб бераман. Сўзимнинг исботи сифатида 1994 йил якуни бўйича мисоллар келтирай. Концерн бўйича техник-иқтисодий кўрсаткичларнинг бажарилиши тўла таъминланганлиги сабабли 53 миллион сўм микдорида соф фойда олинди. Жамият аъзоларининг таклифи билан ушбу даромаднинг 28 миллион сўми ишчи ва хизматчиларнинг ижтимоий муҳофазасига сарфланди. 9,3 миллион сўм эса дивиденд сифатида акционерларга тўланди. Акция ва сертификатлар ҳисобига бериладиган ҳақ 200-250 фоизни ташкил этди. Жумладан, ҳар бир акциядор сотиб олган 5-6 та акцияси учун 5 минг сўмдан дивиденд олди. Булардан ташқари даромаднинг 3,6 миллион сўми акциялар сотиб олишга, 5,7 миллион сўми эса ишлаб чиқаришни ривожлантиришга сарфланди.

1995 йил ҳам катта муваффақиятлар йили бўлмоқда. Ўтган 5 ой мобайнида 262 миллион сўм даромад қилдик. Акциялар ва сертификатлар учун дивиденд тарзида ажратиладиган маблағлар салмоғи янада кўпайди. Ўтган йилнинг декабрь ойида ҳар бир ишчининг ўртача иш ҳақи 1284 сўмни ташкил этган бўлса, жорий йилнинг апрель ойига келиб, ойлик маош салкам 1800 сўмга етди.

Биз бунга қандай омиллар билан эришдик? Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, йилнинг ҳар бир чорагида концернимиз тизимидаги барча автокорхоналарнинг молиявий иш натижалари чуқур таҳлил қилиниб, унинг аҳволидан ҳар бир ҳайдовчи, ҳар бир ишчи ва хизматчини бохабар қилиб бордик. Ташвиқот-тарғибот ва тушунтириш ишларига зўр берилди. Акциядорларга мурожаат қилиб, режалар муддатида бажарилса, меҳнат унумдорлиги ошишига эришилса, автомашиналар ва тиркамалардан унумли фойдаланилса, энг муҳими, барча соҳаларда тартиб-интизом мустаҳкамланса, дивидендлар учун маблағлар ажратишгина эмас, ойлик иш хақлари ҳам мунтазам тарзда ошиб боришини асослаб бердик. Жамоа аъзоларининг бошланган ишга тўла ишонч ҳосил қилишгани концерн ва унинг қуйи тизимлари фаолиятида тубдан бурилиш ясашга асос бўлди. Эндиликда ҳар бир ой бирон янгилик билан бошланяпти, десам ҳато бўлмайди. Концерн қошида ишни мувофиқлаштирувчи фирма ва марказлар ташкил этилаётгани ҳам ана шундай янгиликлар ва изланишлар натижаси бўлмоқда. «Камолот» фирмаси ташкил топгач, у Қозоғистон республикасидан шартнома асосида аккумулятор ва шиналар келтириш, автокорхоналарни барча зарур нарсалар билан таъминлашни ўз зиммасига олди. Шу тарзда вужудга келган «КРАЗ» техника маркази ҳам мавжуд барча КРАЗ автомашиналарини эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш билан шуғулланаётир.

Акциядорлик жамияти эндиликда меҳнат жамоасига хизмат қилмоқда. Иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамланган барча корхоналарда акциядорларнинг таклифи билан ишлаб чиқариш цехлари ташкил топди. Бетон ғиштлар, эшик, ром ва бошқа маҳсулотлар тайёрлайдиган цехлар тўла қувват билан ишламоқда. Улар ишлаб чиқараётган маҳсулотлар автокорхоналар қошида очилган дўконларда ишчи ва хизматчиларга арзон баҳоларда сотилаётир. Бугина эмас, вилоятдаги жамоа хўжаликлари билан тузилган шартнома асосида келтирилаётган деҳқончилик маҳсулотлари ҳам ана шу дўконлар орқали меҳнат жамоаларига етказиб бериляпти. Биз акциядорларнинг таклифи асосида шунингдек оғир иш жараёнларида меҳнат қилаётган ҳайдовчиларни 55 ёшдан меҳнат нафақасига кузатишни ҳам жорий қилдик. Булар, албатта, ҳиссадорлик жамияти ҳисобидан амалга оширилмоқда.

Юк ташиш транспорт концерни акциядорларнинг хоҳиш-иродаси билан тузилган. Шу сабабли меҳнат жамоаларини ижтимоий муҳофаза қилиш борасидаги барча ишлар жамиятлар раҳбарларининг ўзаро маслаҳати билан ҳал этилади. Россиянинг КамАЗ акционерлик жамиятлари билан биргаликда қўшма ташкилот тузиб, КамАЗ машиналарини дизель ёнилғисидан табиий газ билан ишлатишга кўчириш ҳам ана шундай ўзаро маслаҳат натижаси бўлди. Ҳозир Янгийўл шаҳридаги автокорхона республикада биринчи бўлиб, ёнилғи сифатида табиий газ билан ишлашга тўла ўтмоқда. Биз бу усулни кейинчалик барча автокорхоналарда жорий этамиз, албатта.

Халқимизда қояга чиққан чўққини кўзлайди, деган нақл бор. Эришилган муваффақиятлар изчиллик билан мустаҳкамлаб борилсагина пировард натижада олинадиган фойда ҳам кўпайиб боради. Биз ана шуни назарда тутиб, акциядорлик жамияти соҳасида эришган ютуқларимизни ривожлантиришда давом этаверамиз. Эндиги режамиз даромадлардан янада унумли фойдаланиб, аста-секин барча техника ва автомашиналарни янгилаб боришдан иборат. Булардан ташқари давлат ҳисобида қолган 26 фоиз акцияларни ҳам сотиб олиб, мулкнинг тўла эгасига айланамиз. Давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш қўмитасининг шу ҳақдаги розилигини ҳам олганмиз.

Иш бор жойда нуқсонлар ҳам, ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар ҳам бўлиши табиийдир. Энди гап навбатда турган вазифалар ҳақида борар экан, ишимизга тўсқинлик қилаётган баъзи муаммолар ҳақида тўхталиш жоиз, деб биламан. Концернимиз автокорхоналари вилоятдаги деярли барча ташкилот ва ишлаб чиқариш корхоналарига хизмат қилади. Ҳозир бу корхоналар жамиятимиздан анчагина қарз бўлиб қолдилар. Қарзни ундириш эса ғоят қийин кечмоқда. Маблағнинг йўқлиги ўз навбатида белгиланган режаларни амалга оширишга йўл бермаяпти. Булардан ташқари янги техника сотиб олиш учун давлат банкларидан қарз олишга мажбур бўляпмиз. Бироқ банк ушбу қарзларни катта фоиз ҳисобига бераётир.

Республикамиз Президентининг «Давлат мулки бўлган корхоналарни акциялаштиришни жадаллаштириш ва қимматли қоғозлар бозорини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармони ва Вазирлар Маҳкамасининг «Давлат корхоналарини очиқ турдаги акционерлик жамиятларига айлантиришга оид ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори асосан ана шу йўлга қадам қўйган меҳнат жамоалари учун мўлжаллангандир. Биз бу йўлдаги қийинчиликларни ва ҳал этилиши лозим бўлган муаммоларни ечишимизга ёрдам берадиган очиқ тоифадаги акциядорлик жамиятларига айланиб бўлган корхоналар учун ҳам мўлжалланган қарорлар қабул қилиш вақти келди, деб биламиз. Зеро, бундай ҳужжатлар ишимиздаги барча қийинчиликларни бартараф этишга яқиндан ёрдам берган бўлур эди.

С. ЮСУПОВ,
Тошкент вилоят юк ташиш транспорти акциядорлик корхоналари концернининг раҳбари.

ДАВЛАТ ҚИММАТБАҲО ҚОҒОЗЛАРИ

— пул ресурсларини сафарбар қилиш, қарзларни жойлаштириш мақсадида давлат корхоналари, маҳаллий ҳокимият идоралари, марказий ҳукумат томонидан чиқариладиган облигация, хазина векселлари ва давлатнинг бошқа мажбуриятлари.

***ЮҚОРИДА** Президентимиз фармонлари, ҳукумат қарорлари асосида иқтисодий ислоҳотларни изчил амалга ошираётган, акциялар чиқаришда фаоллик кўрсатаётган ҳиссадорлик жамиятлари, мулкни хусусийлаштиришнинг бу шаклига ўтишга аҳд қилган корхоналар раҳбарларининг тўплаган тажрибалари юзасидан фикр-мулоҳазалари билан танишдик.*

Муаллифлар, энг аввало, рўй бераётган туб ўзгаришлар корхоналарни ривожлантириш, меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялашдаги энг тўғри, самарали йўл эканлигини эътироф этганлари ҳолда қисқа муддат ичида ҳиссадорлик жамиятларига ўтиш, акциялар чиқаришни жадаллаштириш ижобий натижалар берганлигига эътиборни қаратмоқдалар.

Мулоҳазалардан сезилиб турибдики, бир қатор ҳиссадорлик жамиятларининг тажрибалари оммалаштиришга лойиқдир. Айни пайтда бу жараённи тезлаштириш учун ҳали кўп иш қилишимиз керак. Яна бир хулоса, бу соҳада машғул бўлган кишиларнинг етарли амалий ҳуқуқий тушунчага эга эмасликлари ҳамдир.

Шаҳар ва туманлар ҳокимлари, корхоналар, жамоа хўжаликлари раҳбарлари ўз фаолиятларидаги ана шу камчиликларни тезда бартараф этишлари, Президентимизнинг шу йил 12 июнь фармони ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг шу фармон асосидаги қарорига мувофиқ корхоналарни акциялаштиришни жадаллаштиришлари, қимматли қоғозлар бозорини такомиллаштириш борасидаги фаолиятларини янада жонлантиришлари лозим. Зеро ижтимоий ислоҳотларни чуқурлаштириш, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш — бугунги куннинг муҳим талабидир.

ҲИССАДОРЛИК ЖАМИЯТИГА ЎТАМИЗ

***МАМЛАКАТИМИЗ** ўзи танлаган, ўзига хос ва мос тараққиёт йўлидан истиқбол сари одим ташламоқда. Истиқлолимиз пойдевори бўлмиш 5 тамойилни ўзига дастурламал қилиб олган халқимиз янги жамият, келажаги буюк давлат барпо қилишдек олийжаноб мақсад йўлида шижоат кўрсатиб меҳнат қилмоқда.*

Хусусий мулк деган таъбирнинг замирида жуда катта маъно бор. Буни биз ўз тажрибамиздан кўриб, тўла ишонч ҳосил қилдик. Президентимизнинг мулкни хусусийлаштириш борасидаги кўрсатмаларига амал қилиб, бундан роса бир йил олдин давлат тасарруфидан чиқиб, янги мулк шаклига асос солдик. Собиқ «Оққўрғон» давлат хўжалиги ширкатлар бирлашмасига айланди. Хўш биз бундан нима ютдик? Бир оғиз сўз билан айтганда, одамлар ўртасида меҳнатга муносабат ўзгарди, кишиларда хусусий мулк эгаси туйғуси, келажакка ишонч уйғонди. Деҳқон ўзини ҳуқуқий эркин, озод меҳнат кишиси, деб ҳис этабошлади. Бу эса, ўз навбатида ташаббускорлик ва тадбиркорликка кенг йўл очиб берди.

Одамлардаги яхши кайфият, юксак меҳнат кўтаринкилиги кўп нарсага қодир. Ўтган йили ишлаб чиқаришда қўлга киритилган ютуқлар бунга ёрқин мисолдир. Пахта хом ашёси етиштиришнинг ўзидан бултур 1 миллион сўм соф даромад олдик. Чорвачиликда каттагина ютуқлар қўлга киритилди. Соф даромад 600 минг сўмни ташкил этди. Ана шу маблағнинг 218 минг сўми чорвадорларимизга мукофот тариқасида бўлиб берилди.

Ширкатлар ўзаро шартнома асосида фаолият кўрсатмоқдалар. Ҳамма иш аниқ ҳисоб-китобларга таянилган ҳолда олиб борилмоқда. Бунда компьютерлар билан ишлаш жуда қўл келмоқда. Фермер хўжаликлари тармоғи ўз ишини яхши билган, тажрибали ва жамоа ўртасида катта обрў-эътибор қозонган кишилар ҳисобига тобора кенгайиб бормоқда. Президентимиз ва республикамиз ҳукуматининг саноатни қишлоққа олиб келиш ва янги ишчи ўринлари очиш тўғрисидаги фармон ҳамда қарорларини ҳаётга изчил тадбиқ этиш учун ҳаракат қилаяпмиз. Ҳозирги кунда хўжалигимиз ҳудудида сутни қайта ишлаш бўйича Исроил давлати билан биргаликда қурилган қўшма корхона, ёғ заводи, тегирмон, гилам тўқиш цехи, темир-терсак цехи, ғишт заводи ва бошқа кичик корхоналар мавжуд бўлиб, уларда юзлаб ҳамқишлоқларимиз доимий иш билан таъминланган. Бу қишлоқ саноат корхоналарида тайёрланаётган маҳсулотлар анча харидоргирлиги билан ажралиб туради.

Қишлоқни саноатлаштириш, янги ишчи ўринлари барпо қилиш вақтинча, мавсумий иш эмас. Ана шуни назарда тутиб, ҳозир хўжалигимизда Исроил мутахассислари билан ҳамкорликда, ҳорижий шерикларимизнинг лойиҳаси ва мадади билан 2 та фермерлик хўжалиги барпо қиляпмиз. Бундан ташқари яқинда жамоа хўжалигига қарашли мулкнинг бир қисмини одамларга ким ошди савдоси орқали сотишга тайёргарлик кўриб қўйдик.

Умуман, ишларимизнинг кетиши ёмон эмас. Давлатга пилла топшириш режаси 125 фоиз, сут етиштириш 6 ойлик режаси 109 фоизга бажарилди. Ғаллакорларимиз катта ютуқни қўлга киритишди. Режадаги 1570 тонна ўрнига 1730 тонна ғалла етказиб бериб, давлат топшириғини 110 фоиздан ошириб адо этдилар. Ялпи дон ҳосилини 3200 тоннага етказиш ниятидамиз. Бошқа экинлар парвариши ҳам кўнгилдагидек. Бу йилги умумий даромадимизни хом чўт қиладиган бўлсак, у 50 миллион сўмдан ошиб кетади.

Ислоҳот истиқлол учун ишламоқда, бозор муносабатлари ҳаётимизнинг барча соҳаларига чуқур сингиб бормоқда. Президентимизнинг яқинда матбуотда эълон қилинган «Давлат мулки бўлган корхоналарни акциялаштиришни жадаллаштириш ва қимматли қоғозлар бозорини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони бу борада жуда катта воқеа бўлди. У қишлоқ хўжалигида ҳам иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва хусусийлаштириш борасидаги ишларни охирига етказишнинг янги босқичини бошлаб берди.

Куни кеча вилоят фаоллари семинар-кенгашида хусусийлаштиришда сусткашликка йўл қўяётган мен каби раҳбарлар танқид қилинди. Жуда тўғри эътирозлар билдирилди. Биз бу гаплардан тегишли хулоса чиқариб олдик.

— Мулкчиликка нисбатан муносабатни ўзгартириш, ташаббускорлик ва тадбиркорликни кўпроқ намоён қилиш зарур, — деди юртбошимиз Ислом Каримов ўзининг 16 май куни бўлиб ўтган Республика Вазирлар Маҳкамасининг йиғилишида сўзлаган нутқида. — Масъулиятдан қўрқмаслик керак. Бошқарувнинг барча босқичларида зарур қарорларни мустақил равишда, тезкорлик билан қабул қилиш лозим. Хусусийлаштириш, мулкдорлар сонини иложи борича кўпайтириш — мамлакатимизнинг, давлатимизнинг иқтисодий мустақиллигини таъминлаш, ҳар бир фуқаро даромадини, ҳаёт даражасини ошириш билан боғлиқ жуда муҳим омилдир.

Президентимизнинг ана шу сўзларини чуқурроқ идрок қилиб кўрсак, давр талаби ва масъулиятни дарҳол англаб етамиз. Демак, биз амалга оширган ишлар, мулкнинг давлат шаклидан жамоа шаклига ўтказганимиз катта ишнинг дебочаси, холос.

Мен келажагимиз ҳақида кўпдан буён бош қотираман ва унинг ечимини излаб топаман. Тўғри, бу осон иш эмас. Саноат билан қишлоқ хўжалиги корхонасининг ўзига хос маълум тафовут ва хусусиятлари мавжуд. Бошқа муаммолар ҳам талайгина. Аммо қийинчиликлардан қўрқиб қимматли вақтни, қулай имкониятларни қўлдан бой бериб бўлмайди. Унда катта карвондан қолиб кетиш ҳеч гап эмас.

Бозор иқтисодиёти ҳар кимдан чуқур билим, малака ва тадбиркорлик билан иш юритишни тақозо этади. Ана шу маънода одамлар дунёқарашини ўстириш, кадрларни қайта ўқитиш, уларнинг бозор муносабатлари бўйича билим ва малакасини ошириш юзасидан алоҳида мактаб очишни режалаштирганмиз. Қўлимизда баъзи бир йўлланмалар бор. Расмий ҳужжатлар етарли. Анча вақтдан буён Ким Пен Хва номли халқ корпорацияси тажрибасини ўрганяпмиз, иқтисодчи олимлар маслаҳатини оляпмиз. Аммо қўлимизда қишлоқ хўжалиги корхоналарини очиқ акциядорлик жамиятларига айлантиришга оид аниқ тавсияномалар, иш юритиш дастурлари ҳозирча йўқ.

1995 йилиёқ очиқ ҳиссадорлик жамиятига ўтиш ҳақида муқим бир қарорга келдик. Яқин кунларда махсус комиссия ишга киришади. Акциялар масаласи ҳал бўлаяпти. Бу ҳақда давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш қўмитаси, молия ва адлия органлари вакиллари билан келишиб қўйдик.

Биз орзиқиб кутаётган кунлар яқин. Ҳадемай, биз ҳам ўз қимматли қоғозларимиз билан акциялар бозорига чиқамиз.

У. МИРЗАҚУЛОВ,
Оққўрғон туманидаги «Оққўрғон» ширкатлар бирлашмасининг раиси.

Савол сиздан, жавоб биздан

ТОШКЕНТ «ЭЛЕКТРИЧКАСИ»

Пойтахтимиздан вилоятимиз бўйлаб юрадиган электр поездлари кишиларнинг манзилини яқин қилмоқда. Умуман, Тошкент «электричкаси» йўлга қўйилганига қанча бўлган?

Т. Холиқов, Янгийўл шаҳри.

1971 йил 4 ноябрь куни Ўрта Осиё темирйўл бошқармаси солномасига зарҳал ҳарфлар билан ёзиб қўйилган. Шу куни Тошкент — Янгийўл оралиғида Ўрта Осиё ҳудудида биринчи бор электр поезди йўлга тушди. Орадан кўп ўтмай Чиноз атрофидаги Олмазор станциясига электричка симлари уланди. Бир ярим йилдан сўнг Тошкент электричкасининг узунлиги 79 километрга етказилиб, Сирдарёгача борди. Шундан буён икки составдаги электропоезд Сирдарё вилояти маркази Гулистон шаҳри томон қатнай бошлади. 1973 йили темирйўлчилар Тошкент — Хўжанд оралиғида янги электропоезд линиясини қура бошладилар. Жадал усулда олиб борилган 65 километрли бу йўл бир йилдан сўнг ишга туширилди. Бир вақтнинг ўзида қурилиши бошланган «Ўзбекистон» (Зангиота) станцияси бунёд этилиб электродепо ҳам бунёд этилди. Тошкент халқа темир йўли бўйлаб поездлар қатнай бошлади. Демак, яқин кунларда Тошкент электричкасининг чорак асрлик тўйини ҳам нишонлаймиз.

ДУНЁДА БИРИНЧИМИ?

Пойтахтимизда салобат билан қад кўтариб турган телевизион минорани жаҳондаги энг баланд минора дейишади. Шу ростми? У ҳақда тўлиқроқ билишни истардим.

Шавкат ШОҲИДОВ, Зангиота тумани.

Тошкент телевизион минораси дунёда энг баланд эмас, балки баландлардан бири ҳисобланиб, у Нью-Йорк, Москва, Токио минораларидан кейин туради. Баландлиги 375 метр.

Телеминора ўн йилдан буён мунтазам равишда ишлаб келмоқда. Ҳозирда кўплаб космик, радио, телевидение кўрсатувларини узата олади. Ундан жаҳоннинг хоҳлаган жойи билан бир зумда алоқа ўрнатиш имконига эга бўлган «Ўздунробита» тизими ҳам ўрин олган.

Миноранинг бошқа хизматлари ҳам эътиборга лойиқ. Иншоотнинг юзинчи метрида томоша қилиш майдончаси жойлашган. Унга Швейцарияда тайёрланган тезкор лифтлар бир зумда олиб чиқиб қўяди. Кузатув майдонидан ўн метр баландликда миллий безаклар билан чирой берилган қизил ва мовий ресторан жойлашган. Ресторанда сиз учун барча нарса муҳайё. Ўтирган стулингиз оҳиста айланиб, бир соат давомида 360 градус доира бўйлаб, ҳаракат қилади. Бу вақт ичида эса гўзал ва навқирон Тошкентнинг бетакрор манзаралари бирма-бир кўз олдингиздан ўтади. Хуллас, Тошкент телеминораси авлодларимизни ҳали узоқ йиллар фахрлантиради, десак хато бўлмайди.

ЧИЛЛА ПАРҲЕЗИ

Чилла кириб, кунлар тобора қизиб бораяпти. Мана шундай иссиқ кунларда қандай тартибда овқатланиш киши организмига тўғри келади?

З. ТОИПОВА, Ўртачирчиқ тумани.

Иссиқ кунларда карбон суви кўп бўлган озиқ-овқатларни, жумладан нон, хамир овқатлар ва ширинликларни кам истеъмол қилиш тавсия этилади. Сут, гўшт, хўл мева, сабзавот ва кўкатларни кўпроқ ейиш керак. Кунига оз-оз ва яхши ҳазм бўладиган овқатлардан тўрт маротаба истеъмол қилиш керак. Иштаҳани яхшилаш учун кўк пиёз, помидор, булғор гармдориси, ним тузланган бодринг, ялпиз, кашнич, укроп каби сабзавот ва кўкатлар қўшилган овқатлардан кўпроқ танаввул қилинади. Агар организм талаб қилса овқатга гармдори, қора мурч, узум ёки хўл мева шарбатидан тайёрланган сиркадан оз миқдорда қўшиб овқатланилса, иштаҳа яхши очилади.

Иссиқ кунда сувни кўп ичиш фойдасиз, ҳатто зарарлидир. Яхшиси овқатлангач, тўйиб чой ичиб олиш керак. Қаттиқ чанқаганда ҳам иссиқ ёки яхна чой ичиш керак. Киши терлаб турганда совуқ сув ичиш тўғри келмайди. Ёз кунлари озроқ қимиз, нордон қуруқ мева ёки хўл мева шарбати ичиш фойдалидир. Айниқса кўк чой ва олча шарбати чанқовни яхши босади ва иштаҳани ҳам очади.

ЯНА НАФАҚАЛАР ҲАҚИДА

Саволларга Тошкент шаҳар ижтимоий таъминот бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Хулкар ФАЙЗУЛЛАЕВА жавоб беради.

САВОЛ: Мен пенсияга чиққан вақтда иш ҳақим кам бўлган эди, чунки соғлигим ёмонлашганлиги, яъни заифлашганлигим туфайли енгилроқ ишга ўтишга мажбур бўлган эдим. Пенсиямнинг миқдорини қайта ҳисоблатсам бўладими?

И.АБДУЛЛАЕВА, Тошкент шаҳри.

ЖАВОБ: Албатта сиз пенсиянгиз миқдорини қайта ҳисоблатишингиз мумкин. Бу қоида 1994 йил 1 июлдан жорий қилинган пенсия қонунида ўз аксини топган. Бунинг учун сиз туман ижтимоий таъминот бўлимига бутун меҳнат фаолиятингиз давомида энг юқори маошлар билан ишлаган қаторасига келган хоҳлаган беш йиллик иш ҳақингизни тақдим қилишингиз мумкин.

Бу иш ҳақларига нафақат асосий маош, балки бошқа турдаги амалдаги қоидаларга кўра суғурта бадаллари олинадиган меҳнат ҳақлари ҳам қўшилади.

***

САВОЛ: Янги қонуннинг 14-моддасида муддатидан олдин ёшга доир пенсия тайинлаш назарда тутилган. Бундай пенсиялар кимларга тайинланади?

М.БУСТОНОВА, Бекобод шаҳри.

ЖАВОБ: Бу турдаги пенсиялар ходимлар сони (штатлари) қисқартирилиши ёки корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар тугатилиши муносабати билан бўшатилган ва ишсиз мақомига эга бўлган шахсларга — эркакларга 58 ёшга тўлганда ва иш стажи камида 25 йил бўлган тақдирда, аёлларга 53 ёшга тўлганда ва иш стажи камида 20 йил бўлганда тайинланади.

***

САВОЛ: Мен ёшга доир меҳнат пенсиясини оламан. Ўғлим ҳарбий хизматни ўтаб турганда ҳалок бўлган. Пенсиямга қўшимча бериладими?

П. АСАДОВА, Пискент тумани.

ЖАВОБ: Ҳа. Пенсиянгизга республикада белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг 30 фоизи миқдорида устама берилади.

***

САВОЛ: Мен уруш қатнашчиси, 2-гуруҳ ногиронимaн. Лекин ногиронлигим учун қўшимча ҳақ берилмайди. Шу тўғрими?

Х.МУРОДОВ, Тошкент шаҳри.

ЖАВОБ: 1994 йил 1 июлдан кучга кирган Қонунга асосан уруш қатнашчиларининг пенсияларига энг кам ойлик иш ҳақининг 50 фоизи миқдорида устама бериш назарда тутилган. Бундан ташқари пенсия тайинлашда талаб этиладиганидан ортиқча иш стажининг ҳар бир тўлиқ йили учун пенсиянинг асосий миқдори пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган ўртача ойлик иш ҳақининг 1 фоизи миқдорида оширилади.

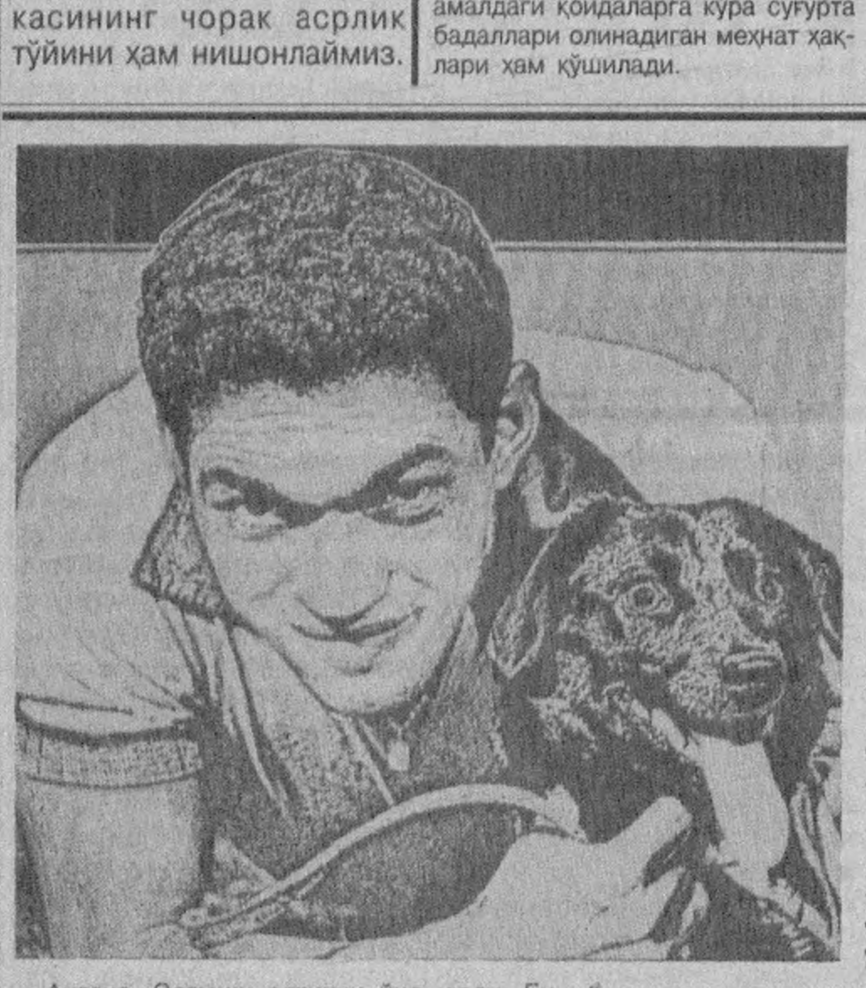

ГАРРИНЧАНИНГ СЎНГГИ ЙИЛЛАРИ

Футбол «юлдузи» бразилиялик Гарринчанинг ҳаёти ҳақида муфассалроқ билишни истардик.

Қибрайлик бир гуруҳ футбол муҳлислари

***

Англия. Олтмиш олтинчи йил июли. Бу Маноэл Франсиско дос Сантос (ёки — Манэ, ёки — Гарринча)нинг Бразилия терма командаси сафидаги охирги расмий ўйини эди. Бу унинг жаҳон чемпионатларида охирги қатнашиши бўлганди. Бу унинг ва команданинг олдида ғалаба қилиш учун, «УЧ»ни қўлга киритиш учун энг муҳим, энг нозик ва ҳал қилувчи палла бўлган эди. Худди шундай — ўқлов ҳарфлар билан ҳамма Бразилия газеталари биринчи саҳифаларида ана шу умидбахш рақамни ёзишганди. Учинчи ғалабани улардан олисдаги ватан астойдил ва қатъий талаб қилаётганди. Чемпионликдан бошқа ҳеч қандай натижани улар тан олишмасди. Ҳатто кумуш медаллар ҳам бразилияликлар учун шармандали қоқилиш деб қаралларди.

Хуллас, улар «УЧ»ни кўзлашаётганди. Биринчи қадам қўйилганди. Ишончли, дадил қадам бўлганди: уч кун муқаддам ўша ерда, Ливерпулда жаҳон чемпионлигининг биринчи ўйинида улар болгарларни 2:0 ҳисобида енгдилар, биринчи бўлимда жарима белгисидан Пеле тўп киритди, иккинчи бўлимда — Гарринча киритди. Икки буюк номнинг «сеҳрлаши» ҳақида тренер кўрсатмаси тўғри чиқаётгандек эди. Командада айниқса унинг «техник комиссия»сида (Карлос Насименто бошчилигидаги делегациянинг ташкилий қароргоҳи шундай деб аталарди) кўтаринки кайфият ҳукмрон эди. Комиссия (унга майдонда ўйнаган футболчилардан ҳам кўп амалдорлар кирганди) кейинги зафар режаларини муҳокама қилар ва навбатдаги ўйинда кимлар қаерда ўйнашини ишлаб чиқишарди. Ва шуниси ажабланарли эдики, тренер Висенте Феола бу олий мансабдорлар мажлисида ҳал қилувчи таъсирга эга бўлмай, атиги бир овозга эга эди. Ҳамма ғалабага интилар, ҳамма «УЧ»га чанқоқ эди ва ҳаммалари унинг сабабчиси бўлиб қолишни истардилар. Ҳар ким ғалабанинг ўзича энг тўғри ва ишончли йўлини айтиб берар, ҳар қайси хўжайин асосий таркибнинг ўзича бехато муқобилига эга ва охиригача ана шу таркиб учун жанг қиларди. Чемпионликка тайёргарлик вақтида бирйўла 45 ўйинчи қатнашганлигининг боиси ҳам шунда эди: бу тўртта тўлақонли жамоа бўлиб, улардан барибир битта жамоани — асосий команда, биринчи командани тузиб бўлмаганди. Агар ФИФАнинг 22 футболчи номи кўрсатиладиган буюртма рўйхати ҳақидаги қоидаси бўлмаганда, шунча ўйинчининг ҳаммаси Англияга олиб келинган бўларди. Лекин мусобақани бошлаган йигирма футболчининг тақдири ҳам равшан эмасди. Бразилия термаси Ливерпулда ўйнаган уч учрашувда деярли ҳамма ўйинчилар қатнашганлиги факти ҳам шундан далолат бериб турарди. Иккинчи ўйиндан сўнг бўладиган учрашув олдидан рақибни албатта камида уч тўп фарқ билан ютиш лозим бўлиб қолганда командада тўққиз ўйинчи алмаштирилганди. Тўққиз ўйинчи!.. Кўтаринки кайфият ўрнини ваҳима эгаллаганда ва беқарорлик бошланганда шундай бўлади. Лекин биз олдинга кетиб қолдик.

Шундай қилиб, биринчи ўйин ютилди, лекин ғалаба фожиали бўлди: Қирол оғир жароҳат олди, болгар ҳимоячиси Жечев уни шафқатсиз ва қаттиқ таъқиб қилиб борди. Унга ҳар қандай усуллар билан Пелени «яккалаб» қўйиш топширилганди. Ҳар қандай йўл билан... Судья Генчернинг бефарқлиги билан шундай бўлди ҳам. Судья чалиш, оёққа тепишларга парво қилмади.

Пелени ҳал қилувчи ўйинларгача ўзига келтириш учун «техник комиссия» венгерлар билан бўладиган иккинчи ўйинга қўймади. «Венгерларни Пелесиз ҳам ютамиз» — деди ўта оптимист Висенте Феола. Сўнг Манэга далда бергандек елкасига қоқиб қўйди: «Қани, Қўқилвой! Сенинг фурсатинг келди, нимага қодир эканлигингни кўрсат!»

Шундай қилиб Гарринча Висентенинг иродасини астойдил бажариш учун ва тўрт йил бурун Чилида қилган ишини қайтариш: бразилияликлар Қиролсиз ҳам ўйнай олишлари мумкинлигини исботлаш учун ўзи ўйнайдиган ўнг қанотга борди.

Афсуски, венгерлар билан олишувнинг биринчи дақиқалариданоқ янги зафарга бўлган умидлар пучлиги равшан бўлиб қолди. Ҳар дам сайин умид сўнаверди. Очиғи, ҳар бир қадамни энди Манэ катта қийинчилик билан ташларди. Бутсисига хўл қумни солиб қўйишгандек эди. Тезлик йўқ. Энг нохуши — ўнг оёғи оғрирди. Сакраб ўтишлар, алдамчи ҳаракатларни қийинчилик билан бажарар, одимлари суст эди. Худди секинлатиб олинган кинодагидек ҳаракат қиларди.

Майдалаб хазин ёмғир ёғар, майдон сирғанчиқ, тўп эса сўз бермайдиган бўлиб қолганди. Бразилияликларнинг маҳоратда устунлиги йўқолди. Умуман, бирон устунлик ҳақида гапириб бўлмасди: венгерлар жуда яхши ўйин кўрсатишар, тез ва чаққон ҳаракатланардилар. Командани моҳир ҳужумчи Флориан Альберт ҳужумга бошларди. У бразилияликларнинг жарима майдонида мўъжизалар яратарди. Венгерларнинг ўнг қанотида эса кичкина, лекин эпчил ва ҳамма жойга етиб улгурадиган Ференс Бене ўйнарди. Ана шу ўйинчи Гарринчанинг вазифасини бажараётган эди. Лекин табиийки, ўз командаси учун ўйнаётганди: у биринчи тўпни ўзи киритди, кейин аниқ ошириб бериб, Фаркашни тўп тепиш учун қулай позицияга олиб чиқди, бу жойдан у иккинчи тўпни киритди. Асабийлашган бразилияликлар, тан бериш керакки, бўш келмасдилар, жон-жаҳд билан курашардилар. Мўъжизага ишониб ўйнардилар. Ўйин тақдирини ўзгартириш мумкин бўлган шундай бир ҳолат ҳам юз берди. Ҳали ҳаммаси бой берилмаганди. Битта жавоб тўпи киритиш мумкин бўлди, уни Пеле ўрнига тушган Тостао киритди. Кичик ҳисоб сақланиб турган бир пайтда бразилияликлар дарвозаси олдидаги кескин олишув пайтда тўпни қайтараман деб Жилмар йиқилиб қолди, ҳимоячилар тўпни жарима майдонидан олиб чиқиб, уни бутун майдон орқали олисга ошириб Манэга етказиб беришга муваффақ бўлишганди. У ҳамма ишни қилди: шиддат билан рақибини чалғитиб ўтди. Бир ҳимоячи орқада қолди, яна бир чалғитиб, иккинчисидан ҳам ўтди, жарима майдони томон учиб борди. Тўпни тепди, тўп тўрни силкитиб дарвозага кирди. Минбарларда ҳайқириқ, тантана белгиси сифатида қўллар кўтарилган, лекин бу қанақаси?! Судья Гойкоэчеа ишора қиляпти: «Ҳисобланмасин!» Хўш, нега?..

Маълум бўлишича. Жилмар жароҳатланганча ётган экан. Манэ дарвозага яқинлашиб, тўп тепган пайтда судья ўйинни тўхтатиш учун хуштак чалибди. Бразилия дарвозабонига ёрдам кўрсатиш учун. Наҳотки у комбинация тугашини кутмай хуштагини чалса. Яна лоақал бир секунд кутганда нима эди?

Қисқаси Манэнинг жаҳон чемпионатларидаги сўнгги голи ҳисобланмади. Кейин венгерлар учинчи тўпни киритдилар: «Бир-уч». Тамом. Бу Бразилия командасининг кейинги ўн икки йил ичида жаҳон чемпионатларидаги биринчи мағлубияти эди. Сўнгги бор улар 1954 йил 2:4 ҳисобида ютқазишганди — ўшанда ҳам Венгрия термасига бой беришганди. Ўша пайтда Оврупода, эҳтимол, жаҳонда ҳам энг яхши ҳисобланган командага ютқазишганди.

Ёмғир ёғарди. Стадионга одатдаги Британия тумани тушди. Манэ майдондан бошини қуйи солганча чиқиб кетди. У ушбу ўйиндаги шунчаки мағлубият эмаслигини ҳис қиларди. Бу нафақат чемпионликдаги мағлубият эди, у ўзининг футбол ҳаёти тугаганлигини бирдан даҳшат билан кўз олдига келтирди. Футболсиз ҳаётни эса у тасаввур этолмасди.

(Давоми бор)

Мамлакат биринчилиги:

«Политотдел» — «Пахтакор»
1 : 1

МАҲАМАДЖОН МАҲКАМОВ

Бешафқат ўлим сафимиздан тажрибали ҳамкасбимиз — Бекобод шаҳар ИИБ бошлиғи, милиция полковниги Маҳамаджон Маҳкамовни олиб кетди.

У 1947 йили Тошкент шаҳрида таваллуд топган эди. М. Маҳкамов ички ишлар органларидаги фаолиятини 1970 йилда Олмалиқ шаҳар ички ишлар бўлими жиноят-қидирув бўлинмасида нозир лавозимида бошлади. Сўнгра Бўстонлиқ тумани ИИБ жиноят-қидирув бўлинмасида нозирликдан бўлинма бошлиғи даражасигача кўтарилди. Ўтган давр мобайнида ўз касби сир-асрорларини диққат билан ўрганди. 1981 йилда вилоят ИИБ жиноят-қидирув бўлимининг бошлиғи, ЖҚБ бошлиғининг ўринбосари бўлди. 1986 йилда унга ўта масъулиятли вазифа — уюшган жиноятчиликка қарши кураш бўлимига раҳбарлик қилиш топширилди.

Кейинги беш йилда М. Маҳкамов Бекобод шаҳар ИИБ бошлиғи лавозимида ишлаб келаётган эди. У қаерда, қайси лавозимда ишламасин, ўзига, қўлостидаги ходимларга ўта талабчан, шу билан биргаликда, меҳрибон раҳбар эди. Шу фазилатлари туфайли у ҳамкасблари орасида алоҳида ҳурмат қозонган эди.

Маҳамаджон Маҳкамовнинг ёрқин ва порлоқ хотираси унинг ҳамкасблари, дўст-биродарлари, қариндош-уруғлари қалбида абадий сақланиб қолади.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ИИБ РАҲБАРИЯТИ ВА ШАХСИЙ ТАРКИБИ.

ҲАФТАЛИК TV ТВ TV КЎРСАТУВЛАР

ДУШАНБА, 3

ЎзТВ I

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Бугун". Ахборот кўрсатуви.
18.10 Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси камер оркестрининг концерти.
18.40 Футбол шарҳи.
18.55 "Жараён".
19.25 Эълонлар.
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 Ўзбек киносининг 70 йиллигига. "Ўзбек киноси саҳифаларида".
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 "Ўзбекистон" ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 "Миллионлар минбари".
22.00 Театр учрашувлари. Ў. Умарбеков. Муқимий номидаги Ўзбек Давлат мусиқали драма театрининг "Фотима ва Зухра" спектакли ҳақида.
23.00 Эълонлар.
23.05 — 23.30 "Ўзбекистон" ахбороти.

ЎзТВ II

"Тошкент" студияси таништиради:
18.30 Болалар учун. "Кўзмунчоқ".
19.00 "Таҳлил".
19.10 "Бу бўстон аро...".
19.45 "Спорт-тайм".
20.15 — 21.50 "Оқ бўрилар". Бадиий фильм.

ЎзТВ III

"ОСТАНКИНО" РОССИЯ ЖАМОАТЧИЛИК ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ, РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
18.10 "Тиғиз пайт".
18.35 "Куйини топинг". Телеўйин.
19.05 "Биз". В. Познернинг муаллифлик кўрсатуви.
19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 "Время".
*
20.40 "Репортёр".
20.55 "Давр дарёси".
21.00 "Асл ҳолича".
22.00 "Вести".
22.25 — 23.25 "Формула-1" классидаги автопойга бўйича жаҳон чемпионати. Франция Гран-приси. Манъи-Курдан кўрсатилади.

ЎзТВ IV

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ
17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 "Мультикарусель".
19.00 "Ёшлик" студияси. "Эзгуликка интилиб".
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
*
"ОМАД" таништиради:
19.50 Эълонлар.
19.55 "Санта-Барбара". Телевизион бадиий фильм.
20.45 "Салом, ёшлар!"
21.25 Жаҳон географияси.
22.15 Эълонлар.
22.20—24.00 Видео — "О".

СЕШАНБА, 4

ЎзТВ I

6.00 — 8.00 "Ассалом, Ўзбекистон!". Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
8.00 "Ёз ҳикоялари". Бадиий фильм.
9.20 "Ёшлик" студияси. "Талабалик йилларим".
10.00 Немис тили.
10.30 "Абитуриент-95". Физика.
11.00 Болалар учун. "Бу дамлар ўхшар эртакка".
11.30 "Истеъдод-95". Ёш хонандаларнинг кўрик-танлови.
12.10 — 12.40 "Бола бошидан...".
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Бугун". Ахборот кўрсатуви.
18.10 Мультфильм.
18.20 Болалар учун. "Қўғирчоқлар — менинг дўстларим".
18.50 Янги куйлар ва қўшиқлар.
19.25 Эълонлар.
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 "Шеърий дақиқалар".
20.05 "Гул кўп, чаман кўп".
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 "Ўзбекистон" ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 Бевосита мулоқот.
22.15 "Наримон ёхуд киногa бахшида умр". Кинокўрсатув.
23.15 Эълонлар.
23.20 — 23.45 "Ўзбекистон" ахбороти.

ЎзТВ II

"ОМАД" таништиради:
18.30 Табиат дунёси.
19.20 "Мультфейерверк".
19.50 Янгиликлар.
19.55 "Хусусийлаштириш: қадамбақадам".
20.15 "Тропиканка". Телесериал (Бразилия).
21.05 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Эълонлар.
21.30 Видеогид.
21.50 "Теле-ателье-шоу".
22.00 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Эълонлар.
22.40 — 00.20 "Кинонигоҳ".

ЎзТВ III

"ОСТАНКИНО", РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
6.30 — 8.00 "Телетонг".
* * *
18.10 "Тиғиз пайт".
18.35 "Куйини топинг". Телеўйин.
19.05 "Мавзу".
19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 "Время".
20.40 "Вақт кутиб турмайди". Бадиий фильм. 1-серия.
*
22.00 "Вести".
22.25 "Тафсилотлар".
22.35 Тунги телесериал. "Океан". Бадиий фильм (Италия, Испания, Англия). 1-серия. 1-қисм.
23.30 — 23.40 Криминал хабарлар экрани.

ЎзТВ IV

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ
17.10—18.40 Туркия телевидениеси.
*
18.40 "Мультикарусель".
18.55 "Олам ва инсон".
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.50 "Дурдаршн" телекомпаниясининг кўрсатувлари.
20.50 "Би-Би-Си" янгиликлари.
21.00 "Соккер-клуб".
21.45—21.55 "Си-Эн-Эн" янгиликлари.

ЧОРШАНБА, 5

ЎзТВ I

6.00 — 8.00 "Ассалом, Ўзбекистон!". Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
8.00 Болалар учун фильм. "Кўксерик".
9.30 Алифбо сабоқлари.
10.00 "Ўсмир ва қонун".
10.30 "Абитуриент-95". Математика.
11.00 "Қўшиқ билан кўнгил покланур". Қорақалпоғистон телевидениесининг кўрсатуви.
11.35 — 13.35 "Биз танлаган йўл". Видеоканал.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Бугун". Ахборот кўрсатуви.
18.10 Мультфильм.
18.30 "Ёшлик" студияси. "Яхшиларга эргашиб".
19.10 Спорт хабарномаси.
19.25 Эълонлар.
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 "Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!".
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 "Ўзбекистон" ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 "Улкан оқин". Абай таваллудининг 150 йиллигига.
22.05 Ўзбекистон халқ артисти Олмахон Ҳайитова куйлайди.
22.40 "Мирзо Ғолиб". Кўп қисмли телевизион бадиий фильм премьераси (Ҳиндистон). 4-қисм.
23.25 Эълонлар.
23.30 — 23.55 "Ўзбекистон" ахбороти.

ЎзТВ II

"Тошкент" студияси таништиради:
18.30 "Ҳайвонот оламида".
18.50 "Янги иқтисод".
19.20 "Саломат бўлинг!".
20.00 "Мусиқий меҳмонхона".
21.00 "Тошкент оқшомида".
22.00 — 23.40 "Кинематограф".

ЎзТВ III

"ОСТАНКИНО", РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
6.30 — 8.00 "Телетонг".
* * *
18.10 "Тиғиз пайт".
18.35 "Куйини топинг". Телеўйин.
19.05 1995 йил қўшиқлари.
19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 "Время".
*
20.40 "Рег-тайм".
21.00 "Губернаторлар клуби".
21.40 Криминал хабарлар экрани.
21.55 "Давр дарёси".
22.00 "Вести".
22.25 "Тафсилотлар".
22.35 — 23.20 Тунги телесериал. "Океан". Бадиий фильм. 1-серия. 2-қисм.

ЎзТВ IV

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ
17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 "Мультикарусель".
19.00 "Кашф этилаётган имкониятлар".
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
*
"ОМАД" таништиради:
19.50 Эълонлар.
19.55 "Санта-Барбара". Телевизион бадиий фильм.
20.45—23.45 "СПОРТ ҚИТЪАСИ".

ПАЙШАНБА, 6

ЎзТВ I

6.00 — 8.00 "Ассалом, Ўзбекистон!". Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
8.00 "Ўғил бола гап". Бадиий фильм.
9.30 Инглиз тили.
10.00 "Ёшлик" студияси. "Оқар дарёлар".
10.50 "Абитуриент-95". Она тили ва адабиёт.
11.20 "Юнус Ражабий". Телефильм.
11.50 "Табиат шайдолари".
12.20 — 13.20 "Санъат маскани". М. Уйғур номидаги Санъат институтининг 50 йиллигига.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Бугун". Ахборот кўрсатуви.
18.10 Мультфильм.
18.20 "Хазинамиз таянчи".
18.55 "Тилга эътибор".
19.25 Эълонлар.
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 Чанг тароналари.
20.20 "Юзма-юз".
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 "Ўзбекистон" ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 "Олтин мерос". Собир Абдулла.
22.15 "Мирзо Ғолиб". Кўп қисмли телевизион бадиий фильм премьераси (Ҳиндистон). 5-қисм.
23.00 Эълонлар.
23.05 — 23.30 "Ўзбекистон" ахбороти.

ЎзТВ II

"ОМАД" таништиради:
18.30 "Омад" тақвими.
18.35 "Кўнгил".
18.40 "Муҳаббатга ошно қалблар".
19.00 "Теле-ателье-шоу".
19.10 Янгиликлар.
19.15 Видео янгиликлари.
19.35 "Тропиканка". Телесериал (Бразилия).
20.25 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Эълонлар.
21.10 — 22.50 "Кинонигоҳ".

ЎзТВ III

"ОСТАНКИНО", РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
6.30 — 8.00 "Телетонг".
* * *
18.10 "Тиғиз пайт".
18.35 "Жаз оламида".
19.05 "Маҳбубалар". Э. Рязановнинг муаллифлик кўрсатуви.
19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 "Время".
*
20.40 "Давр дарёси".
20.50 РТР таништиради: "Елена Великая".
22.00 "Вести".
22.25 "Тафсилотлар".
22.30 — 23.10 Бутунроссия қизиқчилар фестивали.

ЎзТВ IV

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ
17.10—18.40 Туркия телевидениеси.
*
18.40 "Мультикарусель".
18.55 "Ишбилармон".
19.15 Телефильм.
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.50 "Дўстларимиз сайёраси".
20.20 "Дурдаршн" телекомпаниясининг кўрсатувлари.
21.20—22.05 "Юксалиш".

ЖУМА, 7

ЎзТВ I

6.00 — 8.00 "Ассалом, Ўзбекистон!". Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
8.00 "Азизам, меҳрибоним онам..." Бадиий фильм.
9.25 Немис тили.
9.55 "Ёшлик" студияси. "Фахрийлар — фахримиз".
10.45 "Қирқ хунар ҳам оз".
11.15 А. Ёқубов. "Ҳукм". Телеспектакль.
12.05 Дутор ва танбур тароналари.
12.35 "Ҳуқуқингизни биласизми?".
13.05 — 13.35 "Болалар меҳмонхонаси".
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Бугун". Ахборот кўрсатуви.
18.10 Мультфильм.
18.20 Болалар учун. "Қувноқлар даврасида".
18.50 "Маърифат бешиги".
19.25 Эълонлар.
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 "Меҳнат аҳли". Акмал Пўлат лирикаси.
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 "Ўзбекистон" ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 "Ёшлик" студияси. "Гап йўқ".
22.30 "Мирзо Ғолиб". Кўп қисмли телевизион бадиий фильм премьераси (Ҳиндистон). 6-қисм.
23.15 Эълонлар.
23.20 — 23.45 "Ўзбекистон" ахбороти.

ЎзТВ II

"Тошкент" студияси таништиради:
18.30 "Ўтмишсиз келажак йўқ".
19.00 "5+1". Ўсмирлар учун кўрсатув.
19.30 "Билиб қўйган яхши".
19.55 Каратэ-до бўйича Тошкент шаҳар чемпионати.
20.15 "Бизнес-академия".
20.40 Жаҳон киносининг 100 йиллигига. "Чет эл киноси юлдузлари".
21.20 — 22.00 "Цирк майдонида".

ЎзТВ III

"ОСТАНКИНО", РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
6.30 — 8.00 "Телетонг".
* * *
18.10 "Ёввойи дала".
18.30 "Инсон ва қонун".
19.00 "Мўъжизалар майдони".
19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 "Время".
*
20.40 "Жентльмен-шоу".
21.00 "Давр дарёси".
21.05 "К-2" таништиради: "Сюжет".
22.00 "Вести".
22.25 "Тафсилотлар".
22.40 — 00.10 Киномарафон. "Биз ва бизнинг тоғларимиз". Бадиий фильм.

ЎзТВ IV

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ
17.10 — 18.40 Туркия телевидениеси.
*
18.40 "Мультикарусель".
18.55 Телефильм.
19.05 "Ёшлик" студияси. "Янгроқ созим".
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
*
"ОМАД" таништиради:
19.50 Эълонлар.
19.55 "Санта-Барбара". Телевизион бадиий фильм.
20.45 Дэвид Копперфильд. "Афсунгарлик билан 15 йил".
21.20 "Панорама".
21.50 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Эълонлар.
22.10 "Даракчи".
22.20 Эълонлар.
22.25 — 00.05 Видео — "О".

ШАНБА, 8

ЎзТВ I

6.00 — 8.00 "Ассалом, Ўзбекистон!". Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
8.00 "Чукотка бошлиғи". Бадиий фильм.
9.30 "Оламни асранг!".
10.00 "Театр ва болалар". Мунозарали кўрсатув.
10.40 "Чорраҳа".
11.10 "Нигоҳ".
11.55 "Ҳужжатли фильм экрани".
12.35 "Қувноқ стартлар".
13.35 — 14.15 "Дил номалари". Мусиқий кўрсатув.
***
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Болалар учун. "Бир сиқим тупроқ".
18.35 Спорт хабарномаси.
18.50 Хонанда Абдулҳай Каримов куйлайди.
19.25 Эълонлар.
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 "Санъат олами".
20.30 "Ўзбекистон янгиликлари" (инглиз тилида).
20.40 Оқшом эртаклари.
20.55 Эълонлар.
21.00 "Ўзбекистон" ахбороти.
21.25 Эълонлар.
21.30 "Ўзбекистон жаҳонга юз тутмоқда".
22.05 "Ватанни севмоқ иймондандур".
23.05 "Ўзбекистон янгиликлари" (инглиз тилида).
23.15 Эълонлар.
23.20 "Тунги ёғду". Дам олиш кинодастури.

ЎзТВ II

"ОМАД" таништиради:
9.00 Табиат дунёси.
9.50 "Мультфейерверк".
10.20 Янгиликлар.
10.25 "Хусусийлаштириш: қадамбақадам".
10.45 "Тропиканка". Телесериал (Бразилия).
11.35 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Эълонлар.
12.00 Видеогид.
12.20 "Теле-ателье-шоу".
12.30 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Эълонлар.
13.10 "Кинонигоҳ".
14.50—18.30 "СПОРТ ҚИТЪАСИ".
"Тошкент" студияси таништиради:
18.30 Болалар учун. "Табассум".
19.10 "Оқ соя".
19.40 "Саломатлик — туман бойлик".
20.25—22.15 "Кинематограф".

ЎзТВ III

"ОСТАНКИНО", РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
18.15 Э.Молинаронинг "Менинг Бенжамен тоғам" кинокомедияси (Франция).
19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
20.00 "Время".
20.45 "Вақт кутиб турмайди". Бадиий фильм. 2-серия
*
22.00 "Вести".
22.25 "Жипси Кингс Москвада".
23.20 "Давр дарёси".
23.25 — 00.25 "Петербург мавсумлари".

ЎзТВ IV

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ
10.00 "Дўстлик сарҳад билмайди".
10.30 — 11.00 "Ёшлик" студияси. "Аскар мактублари".
* * *
17.10 — 18.40 Туркия телевидениеси.
*
18.40 "Мультикарусель".
18.55 "Мамлакатлар, воқеалар, одамлар".
19.20 Телефильм.
19.30 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.50 "Рангинкамон" (тожик тилида).
20.30 "Би-Би-Си" янгиликлари.
20.40 "Ўзбекистон — умумий уйимиз".
21.10 "Кўнгил кўприклари".
21.50 "Деҳқон даладан қайтди".
22.50 "Си-Эн-Эн" янгиликлари.
23.00—23.20 "Бу ажиб дунё".

ЯКШАНБА, 9

ЎзТВ I

6.00—8.00 "Ассалом, Ўзбекистон!". Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
8.00 "Камалак". Болалар учун кинодастур.
9.30 "Шоҳруҳ" клуби.
10.00 "Ватанимга хизмат қиламан".
11.00 "Ўзбектелефильм" кўрсатади. "Тошкент".
11.30 "Болалигим—пошшолигим". Видеоканал.
13.30—14.30 "Қишлоқ ҳаёти".
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Қўшиғим, жон қўшиғим".
18.40 "Оламга саёҳат". Кинокўрсатув.
19.05 "Ойнаи жаҳонда...".
19.25 Эълонлар.
19.30 "Ҳафтанома" (рус тилида).
20.00 Эълонлар.
20.05 "Якшанба оқшомида".
20.55 Эълонлар.
21.00 "Ҳафтанома".
21.30 Эълонлар.
21.35 "Мозийга бир назар".
22.05 "Тимсол" видеоканали.
23.35 Эълонлар.
23.40—00.10 "Ҳафтанома".

ЎзТВ II

"ОМАД" таништиради:
10.00 "Омад" тақвими.
10.05 "Кўнгил".
10.10 "Муҳаббатга ошно қалблар".
10.30 "Теле-ателье-шоу".
10.40 Янгиликлар.
10.45 Видео янгиликлари.
11.05 "Тропиканка". Телесериал (Бразилия).
11.55 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Эълонлар.
12.40—14.20 "Кинонигоҳ".
* * *
17.00 "Совға".
17.30 Жаҳон географияси.
18.20 Эълонлар.
18.25 Видео —"0".
20.05 Эълонлар.
20.10 "Курьер".
20.30 "...яна об-ҳаво ҳақида".
20.40 "Постфактум".
20.50 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Эълонлар.
21.10 "Авто-клуб".
21.30 "Машҳур кишилар клуби". М. Матье.
22.10 Эълонлар.
22.15 "Даракчи".
22.25 Эълонлар.
22.30—00.10 Видео —"0".

ЎзТВ III

"ОСТАНКИНО", РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
18.00 "Юзма-юз". Кўрсатувни А. Любимов олиб боради.
18.30 "Санамлар, санамлар...". Хулио Иглесиас.
19.25 Пьер Ришар "Альфреднинг бахтсизлиги" кинокомедиясида (Франция).
21.00 "Якшанба".
21.50 "Автолаҳза".
22.00 "Вести".
22.25 "Давр дарёси".
22.30 — 23.30 Волейбол. Жаҳон лигаси. Италия — Россия. Бразилиядан кўрсатилади.

ЎзТВ IV

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ
9.00 Аэробика.
9.15 "Жонли сайёра".
9.35 "Эй! Тонгингиз хайрли бўлсин!" Мультфильм.
10.15 "Коллекция".
10.35 "Менинг кучам".
10.50 Эртакларнинг сеҳрли олами.
12.35—12.45 "Ўзбекистон янгиликлари" (инглиз тилида).
* * *
17.10—18.45 Туркия телевидениеси.
*
18.45 "Мамлакатлар, воқеалар, одамлар".
19.10 "Подиум".
19.30 "Ҳафтанома" (рус тилида).
20.00 "Ташрифлар ва таклифлар".
20.30 "Ҳамкорлик—тараққиёт нишонаси". Туркия.
21.05 "Дурдаршн" телекомпаниясининг кўрсатувлари.
22.05 "Ёшлик" студияси. "Гул ва ..."
22.35 "Би-Би-Си" янгиликлари.
22.45 "Бу ажиб дунё".
23.05—23.15 "Си-Эн-Эн" янгиликлари.

Муассис: ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ
Муҳаррир: Фатҳиддин МУҲИДДИНОВ
Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32.

Рўйхатдан ўтиш тартиби: №8. Буюртма Г-0289. 17198 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ, офсет усулида босилди, қоғоз бичими А-2.
"Шарқ" нашриёт матбаа-концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй. Нашр кўрсаткичи: 64672.
Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 18.30.